

ทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันการศึกษานทางรัฐศาสตร์ได้เน้นถึงวิธีการมองการเมือง โดยใช้หลักพฤติกรรมศาสตร์ (behavioral approach)¹ ซึ่งเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์เชิงพฤติกรรมนิยม (behavioralism) โดยที่มุ่งศึกษาพฤติกรรมจริงของบุคคลและกลุ่มบุคคลมากกว่าที่จะศึกษาอำนาจหน้าที่ที่เป็นทางการของบุคคล หรือโครงสร้างหรือตัวสถาบัน ซึ่งเป็นการศึกษาแบบดั้งเดิม² การศึกษารัฐศาสตร์เชิงพฤติกรรมนี้ได้นำเอาความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์จากสาขาต่าง ๆ มารวมเข้าด้วยกัน จึงเป็นการศึกษาแบบสหวิทยาการ (interdisciplinary) เช่น จิตวิทยา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา จิตวิเคราะห์ สถิติ เป็นต้น³

ทั้งนี้เพราะว่าการศึกษابราภการณ์ทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นผู้ศึกษาจะไม่สามารถอธิบายได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ จึงได้นำเอาปัจจัยทางจิตวิทยามาช่วยอธิบายถึงพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล การนำปัจจัยทางจิตวิทยาซึ่งประกอบด้วยความเชื่อ (belief) ค่านิยม (value) ทัศนคติ (attitude) และบุคลิกภาพ (personality) มาช่วยในการศึกษาวิชารัฐศาสตร์นี้ นักรัฐศาสตร์แนวพฤติกรรมนิยมให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก⁴ ทั้งนี้ เพราะว่าการศึกษาบราภการณ์ทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นผู้ศึกษาจะไม่สามารถอธิบายได้อย่าง

1 ลิจิต ซีรเวคิน, "แนวการศึกษาการเมืองของสำนักพฤติกรรมศาสตร์,"

รัฐศาสตร์ 4 (พฤศจิกายน 2520) : 2

2 พรศักดิ์ ฝ่องแผ้ว, รัฐศาสตร์ : พัฒนาการ และแนวทางการศึกษา

(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศรีอนันต์, 2524), หน้า 106

3 เรื่องเดียวกัน, หน้า 63, 107.

ถูกต้องสมบูรณ์ ดังที่ วอลเตอร์ ลิปป์แมน (Walter Lippman) นักรัฐศาสตร์ผู้หนึ่งได้เคยกล่าวไว้ว่า "การพูดถึงเรื่องการเมืองโดยปราศจากการอ้างถึงมนุษย์นั้น เป็นข้อบกพร่องอย่างยิ่งในความคิดทางการเมืองของเรา ("to talk about politics without reference to human beings is the deepest error in our political thinking"⁵ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการนำองค์ประกอบหรือปัจจัยทางจิตวิทยาของบุคคลมาศึกษาการเมือง ดังนั้นการศึกษารัฐศาสตร์โดยเฉพาะรัฐศาสตร์แนวพฤติกรรมศาสตร์จึงต้องเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางจิตวิทยาอยู่เสมอ มิฉะนั้นจะทำให้ผลการศึกษาคิดพลาดคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงได้ ดังนั้นจึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าการศึกษามุคสิกภาพทางการเมือง เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารัฐศาสตร์แนวพฤติกรรมศาสตร์ ที่ได้นำเอาความรู้ทางจิตวิทยาในส่วนที่เกี่ยวกับบุคลิกภาพและความรู้ทางรัฐศาสตร์ มาผสมผสานช่วยกันอธิบายถึงพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล

บุคลิกภาพ

ความหมาย

"บุคลิกภาพ" (personality) มาจากคำว่า persona ซึ่งเป็นภาษาลาติน มีความหมายว่า "หน้ากาก" นักแสดงชาวกรีกได้นำการแสดงแบบดังกล่าวมาใช้และได้ทำให้

⁴ทิพาพร พิมพ์พิสุทธิ์ และอนุสรณ์ ลีम्मณี. พฤติกรรมทางการเมือง (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521), หน้า 138.

⁵Walter Lippman. Preface to Politics (New York: Mitchell Kennerley, 1913), p.2.. อ้างใน Fred I. Greenstein, Personality and Politics : Problem of Evidance, Inference and Conceptualization (New York : W. W. Norton & Company, Inc., 1975), p.6.

ความหมายของคำว่า Persona ว่า หมายถึง "ลักษณะที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ได้ปรากฏต่อผู้อื่นซึ่งไม่ใช่ลักษณะอันแท้จริงของผู้นั้น"⁶

คำว่า "บุคลิกภาพ" ที่มีความหมายเป็นภาษาไทยนั้น เริ่มแรกเป็นศัพท์ที่ใช้กันในวงการศึกษาศาสตร์ หรือเป็นศัพท์บัญญัติทางการศึกษา ตรงกับภาษาอังกฤษ Personality แปลว่า ธรรมชาติ ได้วิเคราะห์ว่า บุคลิกภาพคือคนรวมกับภาพ บุคคลคือคนทั่วไปเติมปัจจัยอีกเป็นบุคลิกภาพแปลว่าเฉพาะคน ภาพแปลว่าความเป็น ดังนั้น บุคลิกภาพจึงแปลว่าความเฉพาะคน⁷ และสนิท สมัครงการได้กล่าวไว้ว่า บุคลิกภาพเป็นนามธรรมเพราะเป็นสิ่งที่ไม่มีรูปเกิดได้โดยตรง⁸ ดังนั้น เราจะทราบบุคลิกภาพของคนได้ก็ต่อเมื่อเขาแสดงออกหรือมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นหรือสิ่งแวดล้อมเท่านั้น การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดนิสัยต่าง ๆ ของคนซึ่งจะรวมหน่วยขึ้นเป็นบุคลิกภาพและคน ๆ หนึ่งจะมีบุคลิกภาพของตนเองซึ่งไม่เหมือนกับคนอื่น⁹ เนื่องจากบุคลิกภาพจะบ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะ (unique) ของบุคคลนั้น ๆ ที่ทำให้แตกต่างไปจากบุคคลอื่น¹⁰

⁶Elizabeth B. Hurlock, Personality Development (New York: McGraw-Hill, Inc., 1974), p.6.

⁷อุทัย หิรัญโรต, "การศึกษาบุคลิกภาพเพื่อประโยชน์ในการบริหาร," นิตยสารท้องถิ่น 22 (มีนาคม 2525) : 26.

⁸สนิท สมัครงการ, "บทบาทของครอบครัวที่มีต่อบุคลิกภาพของคนไทย," ใน รักเมืองไทยเล่ม 1 บรรณาธิการโดย สมบัติ จันทรวงศ์ และรังสรรค์ ณะพรพันธ์ (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2519), หน้า 8

⁹อุทัย หิรัญโรต, "การศึกษาบุคลิกภาพเพื่อประโยชน์ในการบริหาร", หน้า 27.

¹⁰สุชา จันทรเอม, จิตวิทยาทั่วไป (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2517), หน้า 78.

แต่อย่างไรก็ตามนักวิชาการต่างให้คำนิยามของบุคลิกภาพมีอยู่มากมายซึ่งต่าง
กันออกไป

กอร์ดอน อัลพอร์ต (Gordon Allport) ได้ให้คำนิยามของบุคลิกภาพไว้
อย่างหลากหลาย แต่คำนิยามที่นับว่ามีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีก็คือ "บุคลิกภาพคือระบบ
ต่าง ๆ ทางกายและใจเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้และเครื่องกำหนดอันเป็นลักษณะจำเพาะ
ของเขาในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมรอบตัวเขา"¹¹

โรเบิร์ต ลุนดิน (Robert Lundin) ได้ให้คำนิยามของคำว่าบุคลิกภาพว่า
"บุคลิกภาพคือเครื่องมือในการกำหนดพฤติกรรมที่มีลักษณะเด่น ๆ หลายประการซึ่งบุคคล
ได้มาภายใต้สถานการณ์พิเศษ"¹²

จี. พี. กิลฟอร์ด (G. P. Guilford) ได้ให้คำนิยามของคำว่า "บุคลิกภาพ
คือ แบบแผนที่เป็นเอกลักษณ์ของลักษณะนิสัย"¹³

โรส สแตกเนอร์ (Ros Stagner) ได้ให้คำนิยามของบุคลิกภาพไว้ว่า
"บุคลิกภาพคือการจัดระบบของสิ่งที่อยู่ภายในตัวบุคคลประกอบด้วยระบบของการรับรู้ การ
คิด อารมณ์ และแรงจูงใจ ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดลักษณะการตอบสนองที่เป็นแบบเฉพาะของ
เขาต่อสิ่งแวดล้อม"¹⁴

¹¹Gordon Allport, Personality : A Psychological Interpretation (New York : Henry Holt and Company, 1973), pp.24-25.

¹²Robert Lundin, Personality A Behavioral Analysis (Toronto: Macmillan Company, 1961), p.71.

¹³G. P. Guilford, Personality (New York : McGraw-Hill, 1959), p.2.

¹⁴Ros Stagner, Psychology of Personality, 4 th ed. (New York : McGraw-Hill, 1974), p.13.

บี. วัน ฮอลเลอร์ กิลเมอร์ (B. Von Haller Gilmer) ได้ให้คำนิยามของบุคลิกภาพไว้ว่าบุคลิกภาพ คือ "ลักษณะส่วนรวมของบุคคล ลักษณะที่ปรากฏภายนอกและพฤติกรรมของเขา การรู้ถึงความเป็นตัวตนที่เป็นลักษณะภายในตัวเขา และลักษณะเฉพาะของแบบแผนลักษณะนิสัยที่พอสามารถจะวัดได้ซึ่ง เป็นลักษณะที่มีความถาวรอย่างแท้จริง" 15

อี.เจ.เค็มพ์ (E.J. Kempf) ได้ให้คำนิยามของบุคลิกภาพไว้ว่า "บุคลิกภาพคือวิธีการปรับตัวที่บุคคลาซึ่งจนเป็นนิสัย ซึ่งการปรับตัวนี้มีผลต่อแรงขับส่วนตัว และเหตุฉุกเฉินจากสิ่งแวดล้อม" 16

มอร์ดัน พรินซ์ (Morton Prince) ได้ให้คำนิยามของบุคลิกภาพไว้ว่า "บุคลิกภาพคือผลรวมของแนวโน้มที่ถ่ายทอดทางชีววิทยาทุกอย่าง แรงกระตุ้น ความอยาก สัญชาตญาณของแต่ละคนและรวมถึงแนวโน้มการกระทำที่ฝึกฝนขึ้นมาทีหลัง" 17

เจ.อี.กอร์ดอน (J.E.Gordon) กล่าวว่า "บุคลิกภาพประกอบด้วย พฤติกรรมลักษณะต่าง ๆ และผลลัพธ์ของพฤติกรรมรวมทั้งกระบวนการรับผิดชอบต่อพฤติกรรมลักษณะนั้น ๆ และผลลัพธ์ของพฤติกรรมด้วย" 18

ชัยพร วิชชาวุธ ได้ให้คำจำกัดความของบุคลิกภาพไว้ว่า "บุคลิกภาพหมายถึงลักษณะของพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของคน เป็นลักษณะเฉพาะตัวของคน" 19

15 B. Von Haller Gilmer, Psychology (Singapore : Times Printers, Sdn. Bhd., 1970), p.73.

16 Stagner, Psychology of Personality, p.5.

17 Ibid., p.5.

18 Ibid., pp.5-6.

19 ชัยพร วิชชาวุธ, "พฤติกรรมมนุษย์," ใน มนุษย์กับสังคม, บรรณาธิการ โดย สุจิต บุญบงการ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, และศรีเพ็ญ สุภพิทยาภู (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 51.

กาญจนา คำสุวรรณ และ นิตยา เสาร์มณี ให้คำจำกัดความของบุคลิกภาพว่า "บุคลิกภาพคือ ลักษณะประจำตัวของบุคคลจะปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์หนึ่ง ๆ โดยมองที่ ลักษณะทั้งด้านระบบจิตใจ อันได้แก่ ความรู้สึก ความคิด แรงจูงใจ เป็นต้น และระบบกาย เช่น หน้าตา ท่าทาง โครงสร้าง ระบบประสาท อวัยวะภายนอกและภายใน ทั้งสองระบบ เป็นส่วนสำคัญในการแสดงออกของการปรับตัว ความสามารถ การแสดงออกของอารมณ์ ในแต่ละบุคคล²⁰

ทิพย์ นาดสุภา ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่า คือ "... สมบัติทุกอย่างที่เขา มีอยู่รูปร่างหน้าตา ความเนียนแหลมของประสาท จริตกิจริยาความสนใจ ทักษะสติ วิสัย สามารถ อารมณ์ ความถนัดทางธรรมชาติ ภาษา การรับรู้ จินตนาการ และวัฒนธรรม ทั้งหมดนี้ประสานตัวกันเป็นเอกบุคลิกลักษณะของคน ๆ หนึ่ง²¹

ณรงค์ สินสวัสดิ์ ให้คำจำกัดความของบุคลิกภาพว่า "... บุคลิกภาพ คือ สิ่ง ที่บอกว่าบุคคลจะปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์หนึ่ง หมายความว่าถ้าสถานการณ์อย่างเดียวกัน แล้วคน 2 คน มีพฤติกรรมต่างกัน เราก็อาจจะอธิบายได้ว่าคงเป็นเพราะเขามีบุคลิกภาพ ที่ต่างกันออกไป²²

²⁰กาญจนา คำสุวรรณ และนิตยา เสาร์มณี, จิตวิทยาเบื้องต้น (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์การเวก, 2521), หน้า 195.

²¹ฉัตรทิพย์ นาดสุภา, จิตวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติมและปรับปรุงใหม่ (พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2511), หน้า 237.

²²ณรงค์ สินสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522), หน้า 11.

อาานนท์ อภาภิรม ให้คำจำกัดความของบุคลิกภาพว่า "... บุคลิกภาพ คือ แนวความคิด ทักษะคติ ความสนใจ ความถนัด ความเชื่อ ความเคยชิน ค่านิยม กระสวน แห่งพฤติกรรม ซึ่งบุคคลได้เรียนรู้ในการที่คนได้มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และยอมรับเข้า ว่าเป็นพฤติกรรมของตน รวมทั้งระบบการกระทำอื่น ๆ (action system) ..."23

จากคำจำกัดความต่าง ๆ ของบุคลิกภาพที่กล่าวข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าความ หมายหรือคำจำกัดความต่าง ๆ ของบุคลิกภาพจะมีความผิดแผกแตกต่างกันออกไป แต่ อย่งไรก็ตามก็ยังไม่มีการลงความเห็นเกี่ยวกับความหมายที่สมบูรณ์แน่นอนของบุคลิกภาพ

ในการศึกษาี้ ผู้ศึกษาจึงให้ความหมายของบุคลิกภาพว่า บุคลิกภาพหมายถึง ลักษณะของแบบกระสวนหรือแบบฉบับของความเตรียมพร้อมทางจิตวิทยาที่จะแสดงพฤติกรรม ออกมาในรูปแบบที่แตกต่างกัน บุคคลแต่ละคนจะมีบุคลิกภาพที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่าง ายจากบุคคลอื่น ๆ ซึ่งมีผลให้การแสดงพฤติกรรมผิดแผกกันไปด้วย

ปัจจัยกำหนดบุคลิกภาพ

ปัจจัยที่กำหนดบุคลิกภาพของมนุษย์

1. ปัจจัยด้านกรรมพันธุ์ (heredity) ในทางกรรมพันธุ์บุคคลแต่ละคนมี สภาพกรรมพันธุ์ที่เป็นพื้นฐานสำหรับการสร้างบุคลิกภาพของตนเองแตกต่างกัน ฉะนั้น แม้จะ ด้รับการขัดเกลาทางสังคมที่เหมือนกันก็ทำให้บุคลิกภาพของแต่ละคน (individual personality) แตกต่างกันได้²⁴

²³อาานนท์ อภาภิรม, สังคมวิทยาเบื้องต้น (พระนคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกูลกิจ, 2514), หน้า 53.

²⁴พิทยา สายหู, "การขัดเกลาทางสังคมและวัฒนธรรม" (เอกสารประกอบการ สอนวิชาสังคมและวัฒนธรรม ประจำปีการศึกษา 2524 ภาควิชาสังคมและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), หน้า 96 (อัดสำเนา).

2. บัณฑิตด้านการขัดเกลาทางสังคม (socialization) หมายถึง กระบวนการที่สังคมหรือกลุ่มสั่งสอนโดยทางตรงหรือทางอ้อม ให้ผู้ที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้และรับเอาระเบียบวิธีกฎเกณฑ์ความประพฤติและคุณค่าต่าง ๆ ที่กลุ่มนั้นได้กำหนดไว้เป็นระเบียบความประพฤติและความสัมพันธ์ของสมาชิกของสังคม²⁵ จะเป็นปัจจัยหนึ่งในการก่อตัวของบุคลิกภาพ การที่แต่ละคนมีบุคลิกภาพแตกต่างกันก็เป็นผลมาจากการได้รับการขัดเกลาทางสังคมที่ไม่เหมือนกัน

กระบวนการขัดเกลาทางสังคมนั้นกระทำแก่ตัวบุคคลติดต่อกันไปตลอดชีวิตของบุคคลนั้น โดยสังคมจะมีตัวแทนหรือองค์กรสำหรับหน้าที่ขัดเกลาทางสังคม (agents of socialization) ตัวแทนเหล่านี้ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน กลุ่มอาชีพ กลุ่มผลประโยชน์และสื่อมวลชน²⁶

ครอบครัวนับเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่มีหน้าที่ (function) ถ่ายทอดให้การเรียนรู้วัฒนธรรมและค่านิยมของครอบครัว รวมทั้งให้การขัดเกลาพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพพ่อแม่และผู้ใกล้ชิดในวัยต้นของชีวิตจะมีผลต่อการปรับตัว บุคลิกภาพของบุคคลในอนาคตมาก²⁷ นักจิตวิทยา และนักมานุษยวิทยา ต่างก็เห็นพ้องกันว่า บุคลิกภาพของผู้ใหญ่นั้นได้รับอิทธิพลมาจากประสบการณ์ในวัยเด็ก²⁸

สำหรับกลุ่มเพื่อน (peer group) นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการขัดเกลาทางสังคมของบุคคล กฎเกณฑ์ ระเบียบ และข้อบังคับบางอย่างบุคคลต้องทำตามเพื่อให้กลุ่มเพื่อนยอมรับ กลุ่มเพื่อนสอนให้บุคคลกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สอนให้

²⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 99.

²⁶เรื่องเดียวกัน, หน้า 94-95.

²⁷ปราณี ฐิติวัฒนา, สังคมวิทยาเบื้องต้น (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร การพิมพ์), หน้า 64.

²⁸สนิท สมัยการ, "บทบาทของครอบครัวที่มีต่อบุคลิกภาพของคนไทย", หน้า 7-8.

ร่วมมือมีความรับผิดชอบในกิจกรรมร่วมกันในขณะที่เดียวกันก็อาจสอนให้บุคคลฝ่าฝืน กฎเกณฑ์
ระเบียบข้อบังคับ²⁹ ฉะนั้นกลุ่มเพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อการกำหนดลักษณะนิสัยที่ดีหรือเลวของ
บุคคล³⁰

โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่เป็นทางการ (formal education) เป็น
องค์กรที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยมและแนวความคิด ความเชื่อของบุคคล³¹
โดยเฉพาะค่านิยมและความเชื่อบุคคลจะได้จากโรงเรียนเป็นอย่างมาก³² โดยที่ปัจจุบันเด็ก
มีระยะเวลาการศึกษาในโรงเรียนยาวนานขึ้นกว่าเดิม ทำให้โรงเรียนสามารถเข้าถึงตัว
เด็กเป็นระยะเวลาอันยาวนานขึ้น และเด็กยังอยู่ในวัยเยาว์จึงพร้อมที่จะถูกปั้นแต่งบุคลิกภาพ
ได้เป็นอย่างดี³³

กลุ่มอาชีพที่มีบทบาทสำคัญมากในการให้การขัดเกลาทางสังคมแก่บุคคล เมื่อ
บุคคลผ่านพ้นการศึกษาจากโรงเรียนแล้ว ก็จะเริ่มประกอบอาชีพเลี้ยงตัว บุคคลจะพบเพื่อน
ร่วมงานตามแต่อาชีพของตน อาชีพแต่ละประเภทจะมีระเบียบและวิธีปฏิบัติแตกต่างกันออก
ไป เช่น อาชีพราชการ อาชีพธุรกิจเอกชน พ่อค้า ทนายความ แพทย์ นักหนังสือพิมพ์
 เป็นต้น บุคคลจำเป็นต้องเรียนรู้ และรับเอาระเบียบวิธีปฏิบัติของกลุ่มอาชีพที่ตนสังกัดอยู่
หากต้องการอยู่ในกลุ่มนั้น ๆ การเป็นสมาชิกในกลุ่มใด ๆ เป็นเวลานานอาจทำให้บุคคลมี
อุปนิสัยใจคอและทัศนคติแตกต่างไปจากเดิมได้³⁴

²⁹เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

³⁰อานนท์ อภาภิรม, สังคมวิทยาเบื้องต้น (พระนคร : โรงพิมพ์
บำรุงนุกุลกิจ, 2514), หน้า 49.

³¹ปราณี ฐิติวัฒนา, สังคมวิทยาเบื้องต้น, หน้า 65.

³²ณรงค์ สินสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง, หน้า 28.

³³ปราณี ฐิติวัฒนา, สังคมวิทยาเบื้องต้น, หน้า 65.

³⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 68.

กลุ่มผลประโยชน์มีบทบาทในการทำให้การขัดเกลาทางสังคมเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากครอบครัว โรงเรียน และกลุ่มอาชีพที่ได้กล่าวไปแล้ว บุคคลอาจต้องการการพักผ่อนหย่อนใจและมีงานอดิเรกหรือผลประโยชน์ ความสนใจอื่น ๆ เช่น เรื่องการเมือง การศาสนา บุคคลจึงอาจเข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ ที่ตนสนใจ ซึ่งกลุ่มจะเป็นตัวแทนของสังคมที่จะให้การขัดเกลาทางสังคมแก่บุคคลด้วยจุดมุ่งหมายและวิธีการต่าง ๆ³⁵

สำหรับสื่อมวลชน (mass media) ซึ่งได้แก่ วิทยุ วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และภาพยนตร์ ได้มีบทบาทสำคัญในการทำให้การขัดเกลาทางสังคมแก่บุคคลปัจจุบันสื่อมวลชนมีตาข่าย (network) ของการปฏิบัติงานกว้างขวางมาก สมาชิกของสังคมย่อมมีโอกาสที่จะได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ

บุคลิกภาพทางการเมือง

Robert E. Lane ได้ให้ความหมายของ "บุคลิกภาพทางการเมือง" ไว้ว่า หมายถึง "แบบแผนของการแสดงพฤติกรรมตอบสนองที่มีความคงทน มีการจัดระเบียบและพลังเคลื่อนไหวซึ่งถูกปลูกเร้าจนเป็นนิสัยด้วยสิ่งเร้าทางการเมือง"³⁶

จากที่กล่าวมาแล้วว่า บุคลิกภาพของมนุษย์เกิดจากระบวนการขัดเกลาทางสังคม (socialization process) ในทำนองเดียวกันบุคลิกภาพทางการเมืองของมนุษย์นั้น ก็เกิดจากระบวนการขัดเกลาทางสังคมเช่นเดียวกันเพียงแต่ว่าเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยเฉพาะซึ่งเรียกว่า "กระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง" (political socialization) ดังนั้น จึงจะกล่าวถึงกรอบแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง โดยสังเขป คือ

³⁵ พัทธา สายหู, "การขัดเกลาทางสังคมและวัฒนธรรม", หน้า 78.

³⁶ Robert E. Lane, Political Man (New York : The Free Press, 1972), p.5.

กระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง เป็นกระบวนการที่จะเป็นตัวกำหนดว่า วัฒนธรรมทางการเมืองบุคคลหนึ่ง ๆ จะเป็นอย่างไรบ้าง³⁷ กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองจะนำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน กล่าวคือเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดแบบแผน ทักษะ และความรู้สึกของบุคคลต่อการเมือง และเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล รวมทั้งการความรู้ทางการเมือง ความรู้สึกเกี่ยวกับสถาบันทางการเมือง ตลอดจนความรู้สึกพึงพอใจในสถาบัน หรือระบบการเมืองของบุคคลด้วย³⁸ ทั้งนี้กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองจะทำหน้าที่ส่งผ่านวัฒนธรรมทางการเมืองจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง³⁹ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ากระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้มีความรู้ความเข้าใจตลอดจนมีความเชื่อ ทักษะ และค่านิยมในทางการเมือง และกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองจะเป็นตัวกำหนดวัฒนธรรมทางการเมือง และกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีองค์กรหรือสถาบันต่าง ๆ ทำหน้าที่ให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกของสังคมซึ่งเรียกว่า "องค์กรถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง" (agent of political socialization) ซึ่งประกอบ

³⁷Richard Dawson and Kenneth Prewitt, Political Socialization (Boston : Little, Brown, 1969), p.27.

³⁸Gabriel A. Almond and G. Bingham Powell, Comparative Politics : A Developmental Approach (Boston : Little, Brown, 1966), p.27.

³⁹Gabriel A. Almond and G. Bingham Powell (eds.), Comparative Politics Today : A World View (Boston : Little, Brown, 1980), p.38

ตัวขององค์กรที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อนกลุ่มอาชีพ และสื่อมวลชน⁴⁰

ครอบครัว ครอบครัวนับเป็นองค์กรที่มีอิทธิพลสูงสามารถให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกของสังคมได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นระยะยาวทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม⁴¹

อิทธิพลที่สำคัญของครอบครัวคือ การสร้างทัศนคติต่ออำนาจสาวคือ ถ้าเด็กได้รับการอบรมให้มีพฤติกรรมแบบยอมรับเชื่อฟัง ก็จะมีผลให้เด็กนั้นมีพฤติกรรมแบบอำนาจนิยมได้ในอนาคต⁴²

เลน (Lane) ศึกษาถึงการที่ลูกจะได้รับการถ่ายทอดความเชื่อทางการเมืองจากพ่อได้ 3 วิธี คือ⁴³

⁴⁰พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ สายทิพย์ สุคติพันธ์, การเมืองของเด็ก (กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526), หน้า 20., วิสุทธิ์ วัชรแทน, "ความคิดเกี่ยวกับการทำให้ความรู้ในทางการเมืองเพื่อการมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพในประเทศไทย," รัฐศาสตร์ 3 (สิงหาคม, 2519), หน้า 51.

⁴¹Almond and Powell, Comparative Politics Today : A World View, p.38.

⁴²พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุคติพันธ์, การเมืองของเด็ก, หน้า 20-21.

⁴³Robert E. Lane, Political Man (London : The Free Press, 1972), 63. อ่างาน ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, สังคมกับการปกครอง (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520), หน้า 83.

ประการแรก พ่อจะสอนความเชื่อ ค่านิยมทางการเมืองทำให้ลูกโดยตรง เช่น ระบบประชาธิปไตยดีหรือไม่

ประการที่สอง การที่ลูกอาศัยอยู่กับพ่อ ทำให้ลูกมีสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกับพ่อ จึงเป็นโอกาสที่จะทำให้ลูกมีลักษณะนิสัยคล้ายพ่อได้ง่าย

ประการที่สาม บุคลิกลักษณะของพ่อ หรือวิธีการที่พ่ออบรมลูกได้สร้างบุคลิกภาพบางอย่างให้แก่ลูก ซึ่งจะมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมทางการเมืองของลูก เช่น การมีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม เป็นต้น

ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองในครอบครัวจึงอาจเป็นในลักษณะที่เรียนด้วยความตั้งใจ (conscious) หนึ่ง และเรียนโดยไม่ได้ตั้งใจ (unconscious) อีกหนึ่งประการหลังนี้มีความสำคัญมาก เพราะเป็นการซึมเข้าที่ละเอียดละน้อย (absorption) ทำให้จดจำและปฏิบัติตามได้ง่าย เช่น พ่อมีนิสัยชอบวางอำนาจกับผู้อื่น ก็จะมีผลให้ลูก ๆ ค่อย ๆ แสดงลักษณะนิสัยดังกล่าวจนกระทั่งมีนิสัยชอบวางอำนาจเหมือนพ่อในที่สุด เป็นต้น

จากการศึกษาของเลอไวน์ (Levine) เกี่ยวกับอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่มีต่อการหล่อหลอมบุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่ โดยเขาได้ศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของคนสองเผ่าในสองประเทศ คือ เผ่ากูสิ (Gusii) ในประเทศเคนยา และชนเผ่าเนอร์ (Nuor) ในประเทศซูดาน เขาพบว่าพวกกูสิมีลักษณะเผด็จการมากกว่าพวกเนอร์ ทั้งนี้ เพราะสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของพวกเนอร์มีลักษณะประชาธิปไตย กล่าวคือ ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กในพวกเนอร์นั้นไม่เน้นการสร้างให้เด็กเคารพบงกชต่อผู้มีอาวุโส หรือมีอำนาจ เป็นสังคมที่ทุกคนเท่าเทียมกัน พ่อชาวเนอร์จะไม่ทำตัววางอำนาจต่อลูก ๆ ในขณะที่พวกกูสิเน้นการเคารพบงกชต่อผู้มีอำนาจหรือผู้มีอาวุโสกว่าในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ฉะนั้นจึงเป็นผลให้พวกกูสิมีบุคลิกภาพเผด็จการมากกว่าพวกเนอร์⁴⁴

44 เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

นอกจากนี้ จากการศึกษาของณรงค์ สินสวัสดิ์ เกี่ยวกับอิทธิพลของกระบวนการจัดกลาทางสังคม (socialization process) ที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของคนอินเดียและคนพม่า ทำให้ทราบว่าคนอินเดีย ไม่มีบุคลิกภาพเผด็จการหรืออำนาจนิยมสูงเหมือนคนพม่า ทั้งนี้เนื่องจากคนอินเดียและพม่ามีวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวแตกต่างกัน กล่าวคือ ในสังคมอินเดียนั้น ไม่ได้สอนให้เด็กทำตามพ่อแม่เพราะการที่เด็กจะดีหรือเลวไม่ได้ขึ้นอยู่กับพ่อแม่ แต่ขึ้นอยู่กับกรรมของเด็กที่มีมาแต่ปางก่อนส่วนเด็กพม่า นั้นจะถูกสอนให้เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่จึงจะถือว่าเป็นเด็กดี ทำให้เด็กพม่า เรียนรู้ว่าเป็นการดีที่จะทำตามคำสั่งของผู้มีอำนาจ จึงเห็นได้ว่าการเน้นในเรื่องอำนาจของพ่อแม่ที่มีต่อลูกในครอบครัวอินเดีย จึงต่างกับครอบครัวพม่า ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนอินเดียไม่มีบุคลิกภาพเผด็จการเหมือนคนพม่า ด้วยเหตุนี้คนอินเดียจึงสามารถรับเอาระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยมาใช้ได้ดีกว่าคนพม่า⁴⁵

สถาบันการศึกษา สถาบันศึกษานับเป็นองค์กรที่มีความสำคัญในการหล่อหลอมลักษณะนิสัยทางการเมืองทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อมแก่สถาบันของสังคม

जारอส (Jaros) ได้กล่าวถึงการที่เด็กได้รับการถ่ายทอดความเชื่อและทัศนคติทางการเมืองจากโรงเรียน ดังนี้⁴⁶

ก. ถ้าเป็นโรงเรียนที่ครูเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นแล้ว เด็กก็จะมีความกลัวที่จะแสดงความคิดเห็น

ข. วิชาที่สอนเกี่ยวกับการเมืองจะช่วยสร้างความเชื่อและค่านิยมบางอย่างให้แก่เด็ก นักเรียน

⁴⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 113.

⁴⁶Dean Jaros, Socialization to Politics (New York: Praeger Publishers, 1973), อ้างาน ณรงค์ สินสวัสดิ์, สังคมกับการปกครอง, หน้า 85-86.

ค. งานเวลาครูคุยกับนักเรียนครูอาจจะสอนแทรกคำนิยาม และความเชื่อให้กับนักเรียน

ง. พฤติกรรมทางการเมืองของครูจะเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กทำตามได้ด้วย

เลน (Lane) เป็นอีกผู้หนึ่งที่ได้กล่าวถึงการที่สถานศึกษาต่าง ๆ ได้ถ่ายทอดความเชื่อและค่านิยมให้แก่นักเรียนและนักศึกษา⁴⁷

- คนที่มีการศึกษาสูงกว่าจะรู้ความเป็นไปหรือข่าวคราวความเคลื่อนไหวทางการเมืองดีกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำกว่า

- ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้น จะมีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำกว่า

- คนที่ได้รับการศึกษาจะมีลักษณะที่ยอมรับความเห็นของคนอื่นมากขึ้น

กลุ่มเพื่อน (peer group) กลุ่มเพื่อนนับว่ามีบทบาทอยู่ไม่น้อยต่อการสร้างการเรียนรู้ทางการเมืองแก่บุคคล ทักษะคิด และความคิดเห็นของบุคคลอาจมีที่มาจากเพื่อน โดยการรับทักษะคิดและความคิดเห็นของเพื่อนมาเป็นของตน จากการยอมรับนับถือหรือมีความต้องการที่จะเหมือนเพื่อนในกลุ่มเพื่อนอาจกระตุ้นหรือจูงใจหรือกดดันให้สมาชิกมีทัศนคติและพฤติกรรมตามที่กลุ่มยอมรับอยู่⁴⁸

กลุ่มอาชีพ กลุ่มอาชีพนี้มีทั้งกลุ่มที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการซึ่งมีความผูกพันกันอยู่ด้วยอาชีพ กลุ่มอาชีพจะมีทัศนคติของบุคคลที่สังกัดอยู่ในกลุ่มอาชีพจะ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴⁷ณรงค์ สินสวัสดิ, จิตวิทยาการเมือง, หน้า 30.

⁴⁸พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุคติพันธ์, การเมืองของเด็ก, หน้า 22.

ต้องยึดถือและปฏิบัติตามกลุ่มที่มีขนาดใหญ่และมีความมั่นคงจะยิ่งมีบทบาทมากขึ้นในการสร้างและปลูกฝังค่านิยมทางการเมืองแก่สมาชิกของกลุ่ม⁴⁹

สื่อมวลชน สื่อมวลชนซึ่งได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ วารสาร และสื่อสาร คมนาคมอื่น ๆ มีบทบาทเป็นอย่างมากในการให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่บุคคล โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวทางการเมืองรวมทั้งการสร้างค่านิยม ความเชื่อต่าง ๆ ทางการเมือง การให้การเรียนรู้ทางการเมืองของสื่อมวลชนนี้อาจเป็นไปทั้งในทางบวกและในทางลบ เช่น การที่เด็กได้สังเกตเห็นความรุนแรงจากรายการบันเทิงทางโทรทัศน์อาจมีอิทธิพลให้เด็กมีทัศนคติและพฤติกรรมที่ก้าวร้าวได้ ในขณะที่เด็กได้รับรู้ข่าวสารในทางที่ดีงาม เช่น การสมัครสมานสามัคคีของบุคคลก็จะเป็นการฝึกฝนให้เด็กมีทัศนคติและพฤติกรรมไปในทางของความเป็นพลเมืองดี

บุคลิกภาพทางการเมืองแบบอำนาจนิยม

อำนาจนิยมอาจแบ่งออกได้ 3 ฐานะด้วยกัน คือ ประการแรก อำนาจนิยมในฐานะเป็นเรื่องของแนวความคิด ประการที่สองอำนาจนิยมในฐานะเป็นระบบการเมืองการปกครอง และประการสุดท้ายอำนาจนิยมในฐานะเป็นวิถีชีวิต⁵⁰

1. อำนาจนิยมในฐานะแนวความคิด อำนาจนิยมมีรากฐานโดยตรงมาจากทฤษฎีผลกำลัง (force theory) ซึ่งตามทฤษฎีนี้เชื่อว่ารัฐเกิดขึ้นมาจากการยึดครองและการใช้อำนาจบังคับโดยคนที่แข็งแรงกว่ากระทำต่อผู้ที่อ่อนแอกว่า คนที่แข็งแรงกว่าย่อมเป็น

49 เรื่องเดียวกัน, หน้า 22.

50 ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ลัทธิการเมือง (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2519), หน้า 51-53.

ผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรม ส่วนผู้ที่อ่อนแอ นั้น จำต้องอยู่ภายใต้การปกครองของผู้ที่มีอำนาจ เนื่องจากมีความเชื่อว่าผู้ที่มีอำนาจเท่านั้นจึงมีสิทธิที่จะปกครอง⁵¹

จากการที่อำนาจนิยมมีแนวความคิดอย่างนี้ จึงทำให้เกิดความไม่เชื่อมั่นศรัทธาในความสามารถของมนุษย์ที่จะใช้เหตุผลในการตัดสินใจด้วยตัวเองและไม่เชื่อว่ามนุษย์จะรู้จักสิทธิและเสรีภาพของตนได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งยังไม่เห็นความสำคัญของบุคคลที่มีความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย นอกจากนี้ในด้าน การปกครอง ตามแนวความคิดนี้เชื่อว่าอำนาจสูงสุดในการปกครองและการตัดสินใจปัญหาสำคัญใด ๆ ของประเทศจะต้องอยู่ที่บุคคลเดียวหรือไม่ก็กลุ่มเดียวเท่านั้น ส่วนประชาชนที่อยู่ใต้การปกครองนั้นจะต้องยอมรับอำนาจปกครองของผู้ปกครองโดยจะโต้แย้งใด ๆ มิได้ ประชาชนจึงต้องมีหน้าที่เชื่อฟังผู้ปกครองอย่างเคร่งครัด การปกครองแบบนี้จึงไม่ต้องการให้ประชาชนมีความคิดเห็นที่แตกต่างจากรัฐบาล การคัดค้านและต่อต้านรัฐบาลจะถือว่าเป็นการทำลายความมั่นคงและความสามัคคีในประเทศ⁵²

2. อำนาจนิยมในฐานะเป็นระบบการเมืองการปกครอง จากการมีแนวความคิดแบบอำนาจนิยมดังกล่าว จึงทำให้การจัดระบบการเมืองการปกครองเป็นไปในลักษณะที่ถือเอาอำนาจเป็นใหญ่โดยให้ความสำคัญกับอำนาจรัฐเป็นพิเศษเหนือกว่าเสรีภาพ ส่วนบุคคล ผู้ปกครองอาจเป็นบุคคลเดียวหรือหลายคนก็ได้ ถือประโยชน์ของรัฐมากกว่าประโยชน์ของบุคคล

⁵¹พลศักดิ์ จิระกรศิริ, การเมืองและเศรษฐกิจ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิทยากร 2521), หน้า 61.

⁵²ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ลัทธิการเมือง, หน้า 53.

การเมืองการปกครองแบบอำนาจนิยม มีหลักการทั่วไปดังนี้⁵³

- ไม่ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง
- จำกัดสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ ของประชาชน เช่น จำกัดเสรีภาพทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม
- ไม่ยอมรับความเสมอภาคของประชาชน โดยมีการแบ่งแยกชนชั้นออกเป็นสองชนชั้นคือชนชั้นปกครองและชนชั้นที่อยู่ใต้อำนาจการปกครองซึ่งได้แก่ประชาชนทั่วไป
- ถือเอาเจตนารมณ์ของผู้ปกครองประเทศเป็นหลัก ประชาชนจึงต้องเชื่อตามและปฏิบัติตามผู้นำหรือผู้ปกครองอย่างเคร่งครัด
- ถือเอาความต้องการของผู้ปกครองเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงไม่ถือว่าเจตนารมณ์และความต้องการของประชาชนมีความสำคัญแต่อย่างใด
- ประชาชนยอมรับการนำและการปกครองโดยผู้นำผู้ปกครอง เชื่อว่าผู้นำผู้ปกครอง เป็นผู้ล่วงรู้ความต้องการและผลประโยชน์ของชาติเป็นผู้มีคุณสมบัติพิเศษเหนือประชาชนทั่วไป
- ผู้นำผู้ปกครองอาจเป็นบุคคลเดี่ยวกลุ่มเดี่ยวหรือพรรคเดี่ยวกี่ก็ได้ และจะเป็นผู้ที่ผูกขาดอำนาจตลอดไปจนกว่าจะถูกเปลี่ยนแปลงโดยการยึดอำนาจจากกลุ่มหรือสิ้นชีวิตไปตามอายุขัยของตน
- ถือว่าหลักการ นโยบาย และเหตุที่กำหนดโดยผู้นำผู้ปกครอง เป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมที่สุด ไม่มีเหตุผลอื่นที่จะมาโต้แย้งหรือคัดค้านได้

⁵³จรรยา สุภาพ, "ระบบการเมืองการปกครองแบบเผด็จการ," ใน พัฒนาการเมืองการปกครอง, บรรณาธิการโดย ประสงค์ นันทิยะกุล (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสารมวลชน, 2525), หน้า 11-15.

- ยึดหลักการใช้กำลัง การบังคับ และความรุนแรง ทั้งนี้เพื่อรักษาอำนาจของผู้นำ ผู้ปกครองหรือชนชั้นผู้นำไว้ ในขณะที่เดียวกันก็เพื่อทำลายฝ่ายตรงข้ามและควบคุมประชาชนให้อยู่ภายใต้อำนาจปกครอง

- ยึดหลักความมั่นคง ความเข้มแข็ง และความปลอดภัยของชาติ เป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญ ดังนั้น จึงอาจจะมีการระดมและบังคับประชาชนให้ปฏิบัติตามต่าง ๆ เพื่อรักษาความมั่นคงของชาติ

- ยกย่องอำนาจและความสำคัญของรัฐเหนือเสรีภาพของประชาชน ดังนั้นการกระทำใด ๆ ที่แม้จะทำให้ประชาชนเสื่อมเสียเสรีภาพแต่ถ้าเป็นไปเพื่อรักษาความมั่นคงหรือสร้างความเจริญของประเทศก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

- ใช้หลักการรวมอำนาจ คือ มีการรวมอำนาจไว้ในส่วนกลางของประเทศคือ อำนาจอยู่ในมือของผู้นำหรือในกลุ่มของผู้นำอย่างเต็มที่

โดยทั่วไประบบการเมืองการปกครองแบบอำนาจนิยมแบ่งออกได้ 2 แบบ คือ อำนาจนิยมแบบธรรมดา (authoritarianism) และอำนาจนิยมแบบเบ็ดเสร็จ (totalitarianism) ข้อแตกต่างของระบบการเมืองการปกครองทั้ง 2 รูปแบบนี้อยู่ที่ว่าระบบอำนาจนิยมแบบธรรมดามีการใช้อำนาจควบคุมบุคคลน้อยกว่าระบบอำนาจนิยมแบบเบ็ดเสร็จ กล่าวคือ ระบบอำนาจนิยมแบบธรรมดา มีการควบคุมทางการเมืองหรือการผูกขาดทางการเมือง แต่ยังยอมให้บุคคลมีเสรีภาพอย่างอื่นได้ เช่น เสรีภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ส่วนอำนาจนิยมแบบเบ็ดเสร็จรัฐหรือผู้ปกครองที่ทำหน้าที่แทนรัฐจะใช้อำนาจควบคุมประชาชนทุกทางทั้งในด้านการจำกัดเสรีภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการดำรงชีวิตทั่วไป⁵⁴

⁵⁴สมพงษ์ เกษมสิน และ จรูญ สุภาพ, ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2520), หน้า 31-32.

ระบบการเมืองการปกครองแบบอำนาจนิยมส่วนใหญ่แล้ว มักจะมีลักษณะ เป็นแบบอำนาจนิยมแบบธรรมดา บางประเทศเท่านั้นที่มีลักษณะอำนาจนิยมแบบเบ็ดเสร็จ กล่าวโดยสรุป ประเทศที่เป็นอำนาจนิยมแบบธรรมดา อาจจะไม่เป็นแบบอำนาจนิยมแบบเบ็ดเสร็จแต่ประเทศที่เป็นอำนาจนิยมแบบเบ็ดเสร็จจะต้องเป็นอำนาจนิยมแบบธรรมดาด้วย⁵⁵

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นว่า ระบบการเมืองการปกครองแบบอำนาจนิยมธรรมดา รัฐบาลหรือผู้ปกครองมีจุดมุ่งหมายที่จะควบคุมหรือผูกขาดอำนาจทางการเมืองเท่านั้น ส่วนทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ รัฐบาลยังเปิดโอกาสให้มีเสรีภาพอยู่มาก ในขณะที่ระบบการเมืองการปกครองแบบอำนาจนิยมเบ็ดเสร็จ รัฐบาลควบคุมและผูกขาดทั้งอำนาจทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ดังนั้นอาจขยายความได้ต่อไปอีกว่าในระบบการเมืองการปกครองแบบอำนาจนิยมธรรมดา มีจุดมุ่งหมายที่จะควบคุมสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของประชาชนเป็นสำคัญ ดังนั้นอำนาจทางการเมือง การปกครองจึงเป็นของผู้นำผู้ปกครอง ไม่ได้เป็นของประชาชน ประชาชนไม่มีอำนาจอธิปไตย แต่ผู้ปกครองอาจยอมให้ประชาชนมีเสรีภาพทางสังคม เช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนา สิทธิในครอบครัวและเสรีภาพในการดำรงชีวิตส่วนตัวทางด้านเศรษฐกิจ ประชาชนสามารถมีเสรีภาพที่จะประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้อย่างไรก็ตามผู้ปกครองก็มีสิทธิที่จะเข้าแทรกแซงได้เสมอในระบบการเมืองการปกครองนี้มีมาตรการในการกำกับควบคุมประชาชนด้วยวิธีการลงโทษที่รุนแรง แต่ก็ยังคงใช้กระบวนการแห่งกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรมอยู่บ้าง เช่น มีเจ้าหน้าที่รักษากฎหมาย เพื่อให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนในแง่วิถีชีวิตหรือการปฏิบัติตนของประชาชน ประชาชนจะต้องเคารพเชื่อฟังคำสั่งของรัฐบาลหรือของผู้ปกครองโดยเคร่งครัด จะต้องไม่ดำเนินการใด ๆ ในทางที่เป็นการขัดขวางนโยบายทางการเมืองของรัฐ⁵⁶

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 32.

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 33-34.

ระบบการเมืองการปกครองแบบอำนาจนิยมเบ็ดเสร็จมีความมุ่งหมายเป็นพิเศษ คือต้องการควบคุมกิจการดำเนินต่าง ๆ ของประชาชนทุก ๆ ด้าน ทั้งส่วนที่เป็นการเมืองและส่วนที่ไม่ใช่การเมือง (สังคม เศรษฐกิจ) ในระบบนี้รัฐควบคุมกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับครอบครัว ศาสนา การศึกษา การประกอบอาชีพ ชมรมหรือสมาคมต่าง ๆ รวมทั้งการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน รัฐมีอำนาจที่จะใช้วิธีการต่าง ๆ บังคับประชาชนได้โดยไม่จำกัดโดยที่รัฐอ้างว่าได้กระทำไปเพื่อรักษาความเจริญหรือความมั่นคงของชาติ กระบวนการยุติธรรมหรือการรักษาความยุติธรรมมิได้ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ มีการลงโทษผู้ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองอย่างรุนแรง ประชาชนจะต้องเชื่อฟังคำสั่งของรัฐบาลหรือผู้นำผู้ปกครองอย่างเคร่งครัด นอกจากนั้นประชาชนยังต้องแสดงความจงรักภักดีทั้งในด้านการกระทำและจิตใจด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งเพียงแต่การแสดงออกยังไม่พอแต่ประชาชนจะต้องพยายามพิสูจน์ให้เห็นว่ามีความผูกพันทางจิตใจ ด้วยการยึดมั่นในระบอบการปกครองอย่างเต็มที่⁵⁷

ระบบการเมืองการปกครองในแบบอำนาจนิยมเบ็ดเสร็จยังสามารถแบ่งออกได้อีก 2 ประเภท คือ อำนาจนิยมเบ็ดเสร็จแบบคอมมิวนิสต์ (totalitarian communism) และอำนาจนิยมเบ็ดเสร็จแบบฟาสซิสต์ (totalitarian fascism)⁵⁸ ระบบการเมืองการปกครองทั้ง 2 ระบบนี้แม้ว่าจะถูกจัดให้อยู่ในระบบการเมืองการปกครองแบบอำนาจนิยมเบ็ดเสร็จเหมือนกัน แต่เป็นอำนาจนิยมเบ็ดเสร็จที่มีข้อแตกต่างในรายละเอียดบางประการจนสามารถแยกออกได้เป็น 2 กลุ่ม ที่มีลักษณะตรงข้ามกันโดยระบบการเมืองการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มซ้ายจัด ส่วนระบบการเมืองการปกครองแบบฟาสซิสต์ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มขวาจัด

⁵⁷เรื่องเดียวกัน, หน้า 34.

⁵⁸พลศักดิ์ จิรากรศิริ, การเมืองและเศรษฐกิจ, หน้า 64.

ระบบการเมืองการปกครองในลักษณะอำนาจนิยมเบ็ดเสร็จแบบคอมมิวนิสต์เป็นการจัดรูปการปกครองที่รวมอำนาจรัฐอยู่ที่ศูนย์กลางพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งจะเป็นผู้ควบคุมอำนาจการปกครองประเทศอย่างเด็ดขาดสิ้นเชิง พรรคจะเป็นผู้สั่งการทั้งหมด การเลือกตั้งแม้จะมีขึ้นเช่นเดียวกับประเทศประชาธิปไตยทั้งหลาย แต่ก็หาใช่การเลือกตั้งอย่างเสรีใหม่ เป็นระบบการเมืองการปกครองที่เน้นระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด ประชาชนที่อยู่ใต้การปกครองของพรรคจะต้องเชื่อฟัง คำสั่งของพรรคโดยไม่มีความถามและต้องปฏิบัติตามอย่างไม่มีข้อกังขาใด ๆ พรรคคอมมิวนิสต์มีอุดมการณ์แน่วแน่ที่จะต้องเปลี่ยนแปลงพื้นฐานสำคัญทางเศรษฐกิจ คือจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงผู้ถือปัจจัยการผลิตจากนายทุนที่เป็นชนกลุ่มน้อยมาเป็นกรรมสิทธิ์รวมของประชาชน ปัจจัยสำคัญในการผลิตทั้งหมดจะต้องถูกเปลี่ยนมือมาเป็นของรัฐรวมทั้งการแจกจ่ายสินค้าและบริการ ตลอดจนทรัพยากรอื่น ๆ ก็จะต้องตกอยู่ในมือของรัฐทั้งสิ้น⁵⁹

ถ้าจะวิเคราะห์ในรายละเอียดถึงระบบการเมืองการปกครองแบบอำนาจนิยมเบ็ดเสร็จคอมมิวนิสต์แล้ว ก็จะปรากฏให้เห็นเด่นชัดจากพฤติกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญ ๆ หลายประการ ได้แก่ การยกย่องรัฐเหนือสิ่งอื่นใดในสังคม ศูนย์แห่งอำนาจจะต้องมีอยู่แห่งเดียวเท่านั้น, การหาศัตรูทางการเมือง, การปกครองโดยชนชั้นนำ, การสร้างความกลัวให้เกิดขึ้นในสังคม, การสร้างความวิตกกังวลและความไม่แน่นอนในหมู่ประชาชน และการใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือเปลี่ยนความรู้สึกและอารมณ์ให้เป็นประโยชน์ต่อรัฐ⁶⁰

ในระบบการเมืองการปกครองแบบอำนาจนิยมเบ็ดเสร็จคอมมิวนิสต์มีความเชื่อว่ารัฐมีความสำคัญหรือมีฐานะเหนือชีวิตของประชาชน รวมทั้งยกย่องให้พรรคมีฐานะสูงส่งอีกด้วย บรรณานุกรมเกี่ยวกับรัฐในระบบการเมืองการปกครองแบบนี้มีอยู่ว่า⁶¹

59 เรื่องเดียวกัน, หน้า 66-67.

60 เรื่องเดียวกัน, หน้า 67-69.

61 จรูญ สุภาพ, หลักรัฐศาสตร์ฉบับพิสดาร (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2528), หน้า 474.

1. เชื่อว่ารัฐหรือพรรคมีอำนาจเหนือประชาชนโดยทั่วไป
2. ประชาชนเกิดมาเพื่อเป็นเครื่องมือของรัฐ จึงต้องให้ความร่วมมือต่อรัฐบาลและเชื่อฟังรัฐ
3. รัฐและพรรคเท่านั้นที่มีทั้ง "อำนาจ" และ "สิทธิ" แต่ประชาชนควรมีแต่ "หน้าที่" แต่เพียงอย่างเดียว
4. รัฐและพรรคเป็นผู้ที่สามารถนำความผาสุกมาสู่ประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้นประชาชนจึงต้องเห็นคุณค่าของรัฐและจะต้องให้ความช่วยเหลือกิจการของรัฐตามที่รัฐต้องการ
5. สิทธิ และเสรีภาพของประชาชนไม่มีความสำคัญเท่ากับความต้องการของพรรคหรือรัฐ

พรรคคอมมิวนิสต์เป็นศูนย์รวมแห่งอำนาจเพียงแห่งเดียวเท่านั้น ซึ่งจะ เป็นผู้วางแผนกำหนดชีวิตและจุดหมายปลายทางของประชาชนทุกเรื่อง พรรคจะทำการปฏิบัติ ค่านิยม ความเชื่อ แนวความคิด ขนบธรรมเนียมประเพณี และทัศนคติแบบเก่าทั้งหมดแล้ว หล่อหลอมให้ประชาชนมีวินัย ตามหลักการและอุดมการณ์ของพรรคโดยการสร้างหลักเกณฑ์ ประเพณี บรรยากาศ และระบบแห่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเสียใหม่⁶²

เนื่องจากในระบบการเมืองการปกครองแบบนี้ ผู้นำหรือผู้ปกครองต้องการ อำนาจที่สมบูรณ์และเด็ดขาด ฉะนั้น จึงไม่ยอมให้มีฝ่ายอื่นอันได้แก่พรรคการเมือง ฝ่ายชน บางกลุ่มหรือผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจบางพวก องค์การธุรกิจที่สำคัญ สหพันธ์กรรมกร มหาวิทยาลัย สมาคมอาชีพ องค์การทางศาสนา ครอบครัว หรือแม้แต่กลุ่มบุคคลกลุ่มเล็ก ๆ เข้ามามีส่วนนำอำนาจด้วยความกลัวว่ากลุ่มหรือองค์การต่าง ๆ เหล่านี้จะมาแย่งอำนาจ ของผู้นำผู้ปกครอง ความกลัวนี้เองได้เป็นแรงผลักดันบังคับให้มีการค้นหาฝ่ายตรงข้ามและ ทำลายเสียก่อนที่ตนจะถูกทำลายในภายหลัง ในระบบการเมืองการปกครองแบบนี้ผู้นำ

62 พลศักดิ์ จิระกรศิริ, การเมืองและเศรษฐกิจ, หน้า 67.

ผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นว่าอุดมการณ์ของตนนี้ถูกต้องที่สุด ฉะนั้นจึงต้องมีความจริงใจอย่างเดียวกฎประการเดียว ผลประโยชน์อย่างเดียว และโครงการเดียวเท่านั้น การยินยอมให้มีกลุ่มอื่น ๆ ที่เชื่อถือนอุดมการณ์อื่นจึงเป็นสิ่งที่ยอมไม่ได้ เพราะไม่เป็นผลดีต่อการปกครอง⁶³ ลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งของระบบการเมืองการปกครองแบบนี้ก็คือ การเน้นชนชั้นนำเป็นพิเศษโดยถือว่าชนชั้นนำหรือชนชั้นผู้ปกครองนั้นทราบเจตนาารมณ์ของประชาชนและรักษาผลประโยชน์ของชาติ เป็นผู้ล่วงรู้และกระทำสิ่งที่ถูกต้องทั้งหลาย เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติพิเศษทั้งในด้านความคิดและการกระทำ ส่วนประชาชนนั้นผู้นำผู้ปกครองถือว่าเป็นผู้ไร้ความสามารถและหย่อนสมรรถภาพในการปกครองตนเอง ประชาชนมีหน้าที่กระทำตามอุดมการณ์หรือนโยบายของผู้ปกครองเท่านั้น ดังนั้น ระบบการเมืองการปกครองแบบนี้ จึงมีการจัดสายการบังคับบัญชาไว้ที่ผู้นำคนเดียว กลุ่มเดียวเท่านั้นแล้วนำการควบคุมกะเกณฑ์ให้ประชาชนทำตามแต่คำสั่งเท่านั้น ไม่มีหน้าที่คิดเพราะการคิดและริเริ่มนั้นเป็นของผู้นำหรือผู้ปกครอง⁶⁴

โดยที่ระบบการเมืองการปกครองแบบนี้มีความมุ่งหมายที่จะให้ประชาชนยอมรับและปฏิบัติตามอุดมการณ์ป้องกันและควบคุมทางสังคมขึ้น (social prophylaxis) ซึ่งแท้ที่จริงก็คือการสร้างระบบของความกลัว (system of terror) เพื่อรักษาความมั่นคงของการปกครองและเพื่อบังคับให้ประชาชนปฏิบัติตามนโยบายข้อบังคับของรัฐ โดยการเปิดโอกาสให้หน่วยการปกครองใช้อำนาจได้อย่างเด็ดขาดโดยไม่มีขอบเขตจำกัด ไม่ยอมให้มีหลักประกันของสิทธิเอกชนมีการควบคุมความคิด ให้อำนาจตำรวจการเมืองหรือตำรวจลับ (political police) สอดส่องหาข่าวฝ่ายตรงข้ามและติดตามความเคลื่อนไหวรวมทั้งสอดแทรกเข้าไปในกิจการทุกอย่างของประชาชน กำหนดวิธีการให้ประชาชนกล่าวหาและ

⁶³จรรยา สุภาพ, ระบบการเมืองเปรียบเทียบและหลักวิเคราะห์การเมืองแผนใหม่ (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2519), หน้า 17

⁶⁴สมพงษ์ เกษมสิน และจรรยา สุภาพ, ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ, หน้า 36.

สอดคล้องซึ่งกันและกัน ใช้การลงโทษที่รุนแรง เช่น การเนรเทศหรือกักกันในค่ายให้ทำงาน เป็นต้น⁶⁵

นอกจากจะสร้างความหวาดกลัวให้กับประชาชนดังกล่าวข้างต้นแล้ว ระบบการเมืองการปกครองแบบนี้ยังสร้างความวิตกกังวล และความไม่แน่ใจในหมู่ประชาชนอีกด้วย โดยการพยายามทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย ไม่มั่นคง หรือรู้สึกประหวั่นพรั่นพรึง หรือกลัวอยู่เสมอเพื่อทำให้บุคคลเกิดความยับยั้งชั่งใจ ไม่กล้าทำผิด ไม่กล้าละเลยความรับผิดชอบ ไม่กล้าพูดในสิ่งที่พูดไม่ได้ ทำให้บุคคลต้องระมัดระวังตัวอยู่ตลอดเวลา⁶⁶

พฤติกรรมที่สำคัญประการหนึ่งในกระบวนการเมืองการปกครองแบบนี้ คือการใช้สื่อมวลชนให้เป็นประโยชน์โดยถือว่า สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างอำนาจ ดังนั้น กิจกรรมด้านสื่อมวลชนจึงต้องดำเนินการโดยชนชั้นปกครองสื่อมวลชนในระบบนี้มีหน้าที่โฆษณาความเชื่อและอุดมการณ์ของผู้นำหรือผู้ปกครอง ปลุกเร้าให้ประชาชนจงรักภักดีต่อผู้ปกครองและปลุกฝังให้ประชาชนเชื่อมั่นและศรัทธาในอุดมการณ์ และความสามารถของผู้ปกครองว่าจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในอนาคตได้⁶⁷ ปัจจุบันประเทศที่ใช้ระบบการเมืองการปกครองในลักษณะอำนาจนิยมเบ็ดเสร็จแบบคอมมิวนิสต์มีอยู่หลายประเทศที่เด่น ๆ ก็มีประเทศรัสเซีย สาธารณรัฐประชาชนจีน รัสเซีย และเกาหลีเหนือ รวมทั้งประเทศในกลุ่มอินโดจีน ซึ่งมีประเทศเวียดนาม กัมพูชาและลาว ส่วนประเทศที่ใช้ระบบการเมืองการปกครองในลักษณะอำนาจนิยมแบบธรรมดาส่วนมากมักจะเป็นประเทศกำลังพัฒนา และต้องพัฒนาทั้งหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศแถบเอเชีย และอัฟริกาตลอดจนแถบลาตินอเมริกาและส่วนใหญ่มักเป็นประเทศที่เป็นเผด็จการทางทหาร

65 เรื่องเดียวกัน, หน้า 72-75.

66 เรื่องเดียวกัน, หน้า 78.

67 เรื่องเดียวกัน, หน้า 78.

สำหรับระบบอำนาจนิยมเบ็ดเสร็จแบบฟาสซิสต์นั้นเป็นระบบการเมืองการปกครองที่อุบัติขึ้นภายหลังจากที่ลัทธิคอมมิวนิสต์ได้ก่อร่างสร้างตัวขึ้นมาเพียงสองสามปีเท่านั้น คำว่า ฟาสซิสต์ (fascism) มีที่มาจากคำว่า "ฟาสซิโอ" (fascio) ในภาษาอิตาลีซึ่งหมายถึงกิ่งไม้ที่ผูกอยู่รอบด้ามขวาน เครื่องหมายนี้แสดงถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความเข้มแข็งและความเป็นปึกแผ่นของชาติ ดังนั้น ฟาสซิสต์จึงมีความหมายว่าเป็นระบบการปกครองที่เน้นความแข็งแกร่งแห่งศูนย์รวมของอำนาจ ไม่ยอมให้มีฝ่ายตรงข้ามหรือให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ควบคุมกิจการทุกชนิดของชาติ ส่งเสริมชาตินิยมอย่างรุนแรง และต่อต้านคอมมิวนิสต์⁶⁸

ลัทธิฟาสซิสต์ได้เริ่มตั้งขึ้นครั้งแรกในอิตาลีในปี ค.ศ. 1922 และได้มีขึ้นในเยอรมันในปี ค.ศ. 1933 ลัทธินี้ได้แพร่มายังญี่ปุ่นในระยะเวลาใกล้เคียงกันกับในเยอรมันคือช่วงก่อนและระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2⁶⁹ เบนิตโต มุสโสลินี (Benito Mussolini) เป็นบุคคลแรกที่เริ่มใช้คำว่าฟาสซิสต์เพราะคำ ๆ นี้เป็นชื่อของเขาและกลายเป็นชื่อของพรรคการเมืองในที่สุด พรรคการเมืองฟาสซิสต์สามารถยึดอำนาจการปกครองอิตาลีได้เมื่อปี ค.ศ. 1922 ภัยการทหารรัฐประหารซึ่งต่อมาได้เป็นชนวนให้เกิดขบวนการฟาสซิสต์และพรรคฟาสซิสต์ขึ้นในประเทศต่าง ๆ เช่น เยอรมันนีกายาได้การปกครองของอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ (Adolf Hitler) เป็นต้น⁷⁰

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

68 พลศักดิ์ จิระกรศิริ, การเมืองและเศรษฐกิจ, หน้า 70-71.

69 บรรพต วีระสัย และวิทยา นภาศิริกุลกิจ, ลัทธิการเมือง, พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 70.

70 พลศักดิ์ จิระกรศิริ, การเมืองและเศรษฐกิจ, หน้า 71.

ระบบการเมืองการปกครองแบบพาสซิสม์ เป็นระบบการเมืองการปกครองที่ต้องการให้บุคคลมีความเชื่อโดยไม่คำนึงถึงเหตุผล ไม่ยอมรับว่ามนุษย์มีความทัดเทียมหรือมีความเสมอกันนิยมการใช้กำลังและความรุนแรง เน้นความสำคัญของผู้นำ เชื่อในหลักการปกครองแบบเผด็จการยึดถือลัทธิสายเลือดหรือเชื้อชาติ และลัทธิจักรวรรดินิยมและต่อต้านกฎหมายและระเบียบปฏิบัติของนานาประเทศ⁷¹

ลัทธิพาสซิสม์ไม่เชื่อว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผลและสามารถตัดสินใจปัญหาในชีวิตได้ด้วยการใช้เหตุผล แต่จะยึดการเคารพเชื่อฟังผู้นำ ความคิดของผู้นำย่อมถูกต้องและขนานชาติ ต้องปฏิบัติตาม มีการโฆษณาชวนเชื่อว่าผู้นำคือมุสรสลินี ตัดสินใจถูกต้องเสมอ ในระยที่อิตาลีอยู่ภายใต้อำนาจของมุสรสลินีนั้น ตามห้องเรียนของโรงเรียนทุกโรงเรียนจะมีรูปของมุสรสลินีแขวนอยู่ใต้ภาพมีคำว่า "มุสรสลินีถูกต้องเสมอ"⁷²

ลัทธิพาสซิสม์ไม่เชื่อว่ามนุษย์มีความเท่าเทียมกัน ด้วยเหตุที่ว่าตามสภาพความเป็นจริงแล้ว มนุษย์ไม่เท่าเทียมกันทั้งด้านร่างกายและพฤติกรรม เช่นชายมีคุณสมบัติเหนือหญิง ทหารมีคุณสมบัติเหนือพลเรือน สมาชิกของพรรคพาสซิสม์มีคุณสมบัติเหนือประชาชนทั่วไป ชาตีย่อมมีฐานะเหนือเอกชนผู้แข็งแรงเหนือกว่าผู้อ่อนแอ ผู้ชนะย่อมเหนือกว่าผู้แพ้ เป็นต้น จะเห็นว่าเกณฑ์ตัดสินว่าคนเราเท่าเทียมกันหรือไม่อยู่ที่อำนาจหรือกำลัง⁷³

⁷¹สมพงษ์ เกษมสิน และจรูญ สุภาพ, ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ, หน้า 46-47 ; และ บรรพต วีระสัยและวิทยา นภาศิริกุลกิจ, ลัทธิการเมือง, หน้า 72-77.

⁷²ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การเมือง, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, 2523), หน้า 128-129; และ บรรพต วีระสัย และวิทยา นภาศิริกุลกิจ, ลัทธิการเมือง, หน้า 73.

⁷³สมพงษ์ เกษมสิน และจรูญ สุภาพ, ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ, หน้า 44; และ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การเมือง, หน้า 129.

ตามแนวความคิดของฟาสซิสต์มีการแบ่งชนในสังคมออกเป็น 2 พวก คือ เพื่อน และศัตรู (friend and enemy) ซึ่งหมายความว่าบุคคลที่ไม่ใช่เพื่อนแล้วจะต้องเป็นศัตรูทั้งหมดลักษณะการเมืองในทรรศนะของพวกฟาสซิสต์ ก็คือ การต่อสู้ระหว่างมิตรกับศัตรู ไม่ได้มองการเมืองว่าเป็นเรื่องของความขัดแย้งธรรมดา ๆ ลัทธิฟาสซิสต์จึงมองโลกในแง่ร้าย (pessimistic) ฟาสซิสต์เห็นว่าผู้ที่ไม่มีความคิดตรงกับผู้นำเป็นคนชั่วร้ายและเป็นศัตรูซึ่งจะต้องถูกขจัดไปด้วยการใช้วิธีการรุนแรงต่าง ๆ เช่น การคุกคามข่มขู่ การล้างสมองค่ายกักกัน และการสังหารอย่างทารุณ เป็นต้น⁷⁴

ลัทธิฟาสซิสต์เน้นความสำคัญของผู้นำ มีการยกย่องให้ผู้นำมีอำนาจวินิจฉัยเด็ดขาดโดยไม่จำเป็นต้องฟังเสียงประชาชน ผู้นำเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีการกระทำที่ถูกต้องไม่ผิดพลาด เป็นผู้ที่ทราบความต้องการของชุมชนเป็นอย่างดีและสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ ดังนั้น ประชาชนทุกคนจึงต้องเชื่อฟังผู้นำฟาสซิสต์ถือว่าหากเชื่อผู้นำแล้วชาติจะไม่แตกสลาย⁷⁵

อุดมการณ์ฟาสซิสต์มีลักษณะเบ็ดเสร็จ (totalitarian) กล่าวคือได้รวมเอาสิ่งที่อยู่นอกเหนือขอบข่ายของการเมือง เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว วิถีชีวิต และการดำเนินชีวิต ฯลฯ มาอยู่ในความควบคุมบังคับการของรัฐทั้งหมด อาจกล่าวได้ว่าในทุกส่วนเลี้ยวของชีวิตของประชาชน รัฐบาล ฟาสซิสต์จะถือเป็นสิทธิที่จะเข้าไปแทรกแซง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷⁴สมพงษ์ เกษมสิน และจรูญ สุภาพ, ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ, หน้า 44; บรรพต วีระสัย และวิทยา นภาศิริกุลกิจ, ลัทธิการเมือง, หน้า 74; และ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การเมือง, หน้า 129-130.

⁷⁵สมพงษ์ เกษมสิน และจรูญ สุภาพ, ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ, หน้า 64; และ บรรพต วีระสัย และวิทยา นภาศิริกุลกิจ, ลัทธิการเมือง, หน้า 75.

ดังนั้น เสรีภาพและความเป็นปัจเจกชนจึงหาไม่ได้ในระบบการเมืองการปกครองแบบนี้
มุสสลิมถึงกับกล่าวว่า "ทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อรัฐไม่มีอะไรมาต่อสู้กับรัฐได้ และไม่มีอะไรที่จะ
นอกเหนือจากรัฐ"⁷⁶

ลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งของระบบการเมืองการปกครองแบบฟาสซิสต์ คือ
การยึดถือลัทธิสายเลือดและลัทธิจักรวรรดินิยม ลัทธิฟาสซิสต์ถือว่าผู้นำผู้ปกครองเป็นบุคคล
ที่มีเชื้อสายที่มีความบริสุทธิ์และมีความสามารถเป็นพิเศษ เช่น ฮิตเลอร์มีความเชื่อว่าชาว
เยอรมันมีเชื้อสายอารยันเป็นชาติที่มี "พันธุ์" ดีกว่าชาติอื่น หรือการที่ชาวญี่ปุ่นเชื่อว่าตน
เป็นพวกที่มีเชื้อสายมาจากพระอาทิตย์ ซึ่งเป็นสมมุติเทพ ดังนั้นชนชาติญี่ปุ่นจึงต้องเป็นผู้ที่
เข้มแข็ง สามารถปกครองชาติต่าง ๆ ไปได้ทั่วโลก เสมือนดังพระอาทิตย์ที่มีอำนาจต่อชีวิต
และความเป็นอยู่ของพวกโลกทั่วทั้งจักรวาล จากความเชื่อที่ว่าชาติอื่นต่ำต้อยกว่าตนโดย
พันธุกรรม หรือสายเลือดดังกล่าว ผู้ปกครองในระบบนี้มักจะปลุกใจให้ประชาชนรู้สึกรักชาติ
และเกลียดชังชาติอื่น ๆ และทำลายล้างคนเชื้อสายชาติอื่น ดังที่ปรากฏว่า เกิดมีการตั้งลัทธิ
ต่อต้านคนเชื้อสายยิว (anti-semitism) ขึ้นหลายแห่งในโลก โดยถือว่าคนยิวเป็น
พวกที่มีสายเลือดที่เลว สมัยที่ฮิตเลอร์ปกครองเยอรมันนี้ ลัทธิต่อต้านคนยิวมีความรุนแรง
มาก เนื่องจากฮิตเลอร์เป็นคนที่เกลียดชังชาวยิวมาก และต้องการทำลายล้างชาติพันธุ์ยิว
มีความรุนแรงมาก เนื่องจากฮิตเลอร์เป็นคนที่เกลียดชังชาวยิวมาก และต้องการทำลาย
ล้างชาติพันธุ์ยิวให้หมดสิ้นไป (genocide) ในสมัยนี้คนเชื้อสายยิวจึงถูกสังหารเป็นจำนวน
นับล้าน ๆ คน⁷⁷

⁷⁶ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การเมือง, หน้า 132 ; และบรรพต วีระสัย และ
วิทยานภาศิริกุลกิจ, ลัทธิการเมือง, หน้า 75. และ พลศักดิ์ จิระเกรศิริ, การเมืองและ
เศรษฐกิจ, หน้า 82.

⁷⁷สมพงศ์ เกษมสิน, และ จรูญ สุภาพ, ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ,
หน้า 45, ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การเมือง, หน้า 135; และบรรพต วีระสัย และวิทยา
นภาศิริกุลกิจ, ลัทธิการเมือง, หน้า 76.

จากความเชื่อของพาสซิสม์ที่ว่าชาติอื่นต่ำต้อยกว่าตน จึงทำให้เกิดวัตถุประสงค์ที่จะสนองต่อความเชื่อดังกล่าวโดยการเพิ่มพูนฐานะ อำนาจ และชื่อเสียงเผ่าพันธุ์ของตนรวมทั้งการที่จะขยายเผ่าพันธุ์ของตนให้ครอบคลุมไปทั่วทั้งโลก จึงทำให้เกิดลัทธิจักรวรรดินิยมขึ้นโดยการขยายอำนาจและอิทธิพลไปยังประเทศต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากเยอรมันนีสมัยการปกครองของฮิตเลอร์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 มีความต้องการที่จะปราบอังกฤษ สหภาพโซเวียต สหรัฐอเมริกา และอีกหลาย ๆ ประเทศให้อยู่ภายใต้อำนาจของเยอรมันนี และพาสซิสม์ในญี่ปุ่นประมาณสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็มีการเน้นโฆษณาชวนเชื่อว่าชาวญี่ปุ่นมีคุณภาพพิเศษเหนือชาติอื่น ๆ และจะต้องทำให้ชาติอื่น ๆ อยู่ภายใต้อำนาจของตน⁷⁸

นอกจากนี้การเมืองการปกครองในระบอบพาสซิสม์ยังต่อต้านกฎหมายและระเบียบปฏิบัติของนานาประเทศโดยไม่เห็นด้วยกับการมีกฎหมายระหว่างประเทศ และไม่ยอมอยู่ในระเบียบขององค์การระหว่างประเทศจะเห็นได้จากการที่เยอรมันนี และอิตาลีถอนตัวออกจากการเป็นสมาชิกของสันนิบาตชาติในปี ค.ศ. 1933 และ ค.ศ. 1937 ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะฮิตเลอร์และมุสโสลินีเคารพเพียงหลักเดียว คือการใช้กำลังรุนแรงเพื่อเอาชนะชาติอื่นซึ่งขัดต่อกฎหมายสันนิบาตชาติ⁷⁹

อำนาจนิยมในฐานะเป็นวิถีชีวิต

ในความหมายนี้ อำนาจนิยมเป็นความรู้สึกความเชื่อค่านิยม ทศนคติ และวิถีทางการดำเนินชีวิตของบุคคลที่ยกย่องนับถือและบูชาอำนาจตลอด มีความยินยอมพร้อมใจที่จะเคารพเชื่อฟังผู้มีอำนาจโดยปราศจากข้อโต้แย้งใด ๆ นอกจากนี้ยังเป็นลักษณะของ

⁷⁸สมพงศ์ เกษมสิน และจรูญ สุภาพ, ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ, หน้า 45; และบรรพต วีระสัย และวิทยา นภาศิริกุลกิจ, ลัทธิการเมือง, หน้า 76.

⁷⁹บรรพต วีระสัย และวิทยา นภาศิริกุลกิจ, ลัทธิการเมือง, หน้า 76-77.

บุคคลที่ชอบความมั่นคงปลอดภัย และชอบให้ผู้อื่นตัดสินปัญหาชีวิตให้ตน อีกทั้งยังไม่ต้องการ
 ามีการเปลี่ยนแปลงของสังคมเพราะกลัวสภาพ และบทบาทของตนจะเปลี่ยนไปซึ่งจะนำ
 ความไม่มั่นคงมาสู่ตน ำต้องการให้มีความคิดเห็นไม่ตรงกับตน เป็นผู้มองโลกในแง่ร้าย มี
 ความเชื่อถือในสิ่งที่ยั่งยืน นิยมความรุนแรง ำชอบความประนีประนอมบุคคลชาติที่มีลักษณะ
 ดังกล่าวย่อมกลายเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม (authoritarian personality)
 ตามมา ซึ่งจะได้อีกถึงบุคลิกภาพแบบดังกล่าวโดยละเอียดต่อไป⁸⁰

บุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม

การศึกษาลักษณะอำนาจนิยม (authoritarianism) ในฐานะที่เป็นลักษณะ
 หรือแบบแผนทางบุคลิกภาพ (personality syndrome หรือ personality pattern)
 ได้มีมาหลายปีแล้ว แม้ว่าเราจะรู้จักผลงานที่มีชื่อเสียงโด่งดังของอดอร์นกับคณะ (Adorno
 and his colleagues) จากหนังสือที่มีชื่อว่า "บุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม" (The Autho-
 ritarian Personality) ซึ่งตีพิมพ์เมื่อ ค.ศ. 1950 นั้น แต่จริง ๆ แล้ว การศึกษา
 บุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมได้มีมาก่อนหน้านี้

เราอาจศึกษาประวัติศาสตร์ของแนวความคิดที่เกี่ยวกับอำนาจนิยม (the -
 history of the concept of authorianisism) ได้จากการศึกษาประวัติศาสตร์
 การปกครองอำนาจของฮิตเลอร์ผู้นำของนาซีเยอรมันในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 จาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁸⁰พลศักดิ์ จิระเกรศิริ, การเมืองและเศรษฐกิจ, หน้า 62-63; และ
 ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การเมือง, หน้า 134

เหตุการณ์ในสมัยการปกครองของฮิตเลอร์ทำให้เราได้ทราบว่า ฮิตเลอร์เป็นผู้นำแบบเผด็จการที่นิยมความรุนแรงดังจะเห็นได้จากฮิตเลอร์ได้กระทำการทารุณกรรมและสังหารชนเชื้อชาติยิวเป็นจำนวนมาก มีข้อน่าสังเกตว่า ชาวเยอรมันในขณะนั้น ได้ยอมรับและสนับสนุนการกระทำของฮิตเลอร์ที่มีต่อชาวยิว จากอุบัติเหตุการดังกล่าว เป็นที่มาให้นักจิตวิทยา และนักพฤติกรรมศาสตร์ต่าง ๆ ได้หันเหความสนใจมาศึกษาลักษณะของคนเยอรมันนี้ (the character of the German people) ซึ่งในสายตาของนักสังคมศาสตร์เหล่านี้ (social scientists) ได้มองคนเยอรมันไปในทางลบ เนื่องจากได้ยอมรับและให้การสนับสนุนการกระทำที่รุนแรงต่าง ๆ (violent actions) ของรัฐบาลของพวกเขาจึงได้มีการพยายามที่จะหาคำอธิบายว่าเพราะเหตุใดคนเยอรมันซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีการศึกษา และอยู่ในประเทศเยอรมันที่เจริญและเป็นประเทศประชาธิปไตย ถึงได้ยอมรับอำนาจการปกครองแบบเผด็จการของฮิตเลอร์⁸¹

อีริค (Erich Fromm) เป็นผู้หนึ่งที่ได้พยายามหาคำอธิบายเกี่ยวกับลักษณะหรือบุคลิกภาพของชาวเยอรมันในขณะนั้น โดยเขาได้เขียนหนังสือซึ่งมีชื่อเสียงมากเล่มหนึ่ง มีชื่อว่า "การหนีจากเสรีภาพ" (Escape from Freedom) ซึ่งตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. 1941⁸² จากหนังสือเล่มนี้พร้อมได้อธิบายว่าการที่คนเยอรมันมีลักษณะเช่นนั้นก็เนื่องมาจากผลของการเปลี่ยนแปลงในระบบของศาสนาและเศรษฐกิจกล่าวคือ จากความเจริญขึ้นของศาสนานิกายโปรเตสแตนต์ซึ่งเป็นนิกายที่ทำให้เสรีภาพแก่บุคคลเป็นอย่างมาก และจาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁸¹Ronald C. Dillehay, "Authoritarianism," in Dimensions of Personality, eds. by Harvey London and John E. Exner, Jr., (New York : John Wiley & Sons, 1978), pp.85-86.

⁸²Erich Fromm, Escape from Freedom (New York : Rinehart & Company, 1941).

การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจมาสู่ระบบทุนนิยม (capitalism) ก็ทำให้บุคคลมีเสรีภาพ และอิสรภาพมากขึ้นแต่ผลจากการที่บุคคลมีเสรีภาพมากขึ้นนี้เองกลับเป็นสาเหตุทำให้บุคคลมีความรู้สึกโดดเดี่ยวและหวาดกลัว (isolation and fear) และความรู้สึกไร้อำนาจ (powerlessness) ซึ่งนำไปสู่การมีบุคลิกภาพลักษณะแบบอำนาจนิยม (authoritarian character structure) ขึ้นในตัวบุคคล⁸³ ทั้งนี้เนื่องจากความรู้สึกโดดเดี่ยวและความหวาดกลัว ทำให้บุคคลบังเกิดความไม่แน่ใจและลังเลใจว่าจะเลือกทางเดินไปทางไหนดี และทำให้ขาดความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย ดังนั้นบุคคลจึงได้หาทางแก้ไขให้หลุดพ้นไปจากสถานการณ์ที่ไม่พึงปรารถนาดังกล่าวด้วยวิธีการเข้าร่วมกับคนอื่น โดยมีความรักและแบ่งงานกันทำหรือโดยการคล้อยตามสังคม ซึ่งจะทำให้บุคคลรู้สึกมั่นคงและปลอดภัยขึ้น การมีลักษณะอำนาจนิยมของตัวบุคคลเป็นลักษณะที่บุคคลยอมจำนน (submission) ต่อผู้มีอำนาจเหนือกว่าเพื่อตัวเอง จะได้มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ในขณะเดียวกันเพื่อขจัดความรู้สึกไร้อำนาจ บุคคลจึงพยายามที่จะแสวงหาอำนาจให้ตนเองและให้ผู้อื่นยอมจำนนต่ออำนาจของตนด้วย⁸⁴ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการที่การปกครองแบบอำนาจนิยมของฮิตเลอร์ได้เป็นที่ยอมรับของคนเยอรมันก็เนื่องจากว่าคนเยอรมันในขณะนั้นมีบุคลิกลักษณะแบบอำนาจนิยม

พร้อมๆ ไปได้อธิบายลักษณะอำนาจนิยม (authoritarian character) ของบุคคลว่าประกอบด้วยลักษณะนิสัยที่ชอบความรุนแรงแบบชาติสติกและมาโซคิสติก (sadistic and masochistic) นั่นคือบุคคลที่มีลักษณะอำนาจนิยม มีความต้องการที่จะสร้างความเจ็บปวดและต้องการที่จะมีอำนาจหรืออิทธิพลครอบครองผู้อื่นในขณะเดียวกันก็ต้องการ

⁸³Dillehay, Dimensions of Personality, footnote, p.86.

⁸⁴Ibid, and William F. Stone, The Psychology of Politics (New York : The Free Press, 1974), pp.144-146.

ที่จะเป็นผู้รับการเจ็บปวดและถูกครอบครอง (the authoritarian wants to hurt and dominate others, while at the same time he wants to be hurt and dominated)⁸⁵

จากผลงานของพรมมันหนังสือ Escape from Freedom ได้มีส่วนกระตุ้นให้เกิดผลงานของอดอร์นกับคณะ งานผลงานที่มีชื่อว่า "บุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม" (The Authoritarian Personality) ซึ่งถือได้ว่าเป็นการศึกษาในเชิงประจักษ์ (empirical study) ที่มีชื่อเสียงมากและมีการกล่าวขวัญถึงกันตลอดมา เพราะเป็นผลงานที่ทำให้เกิดความเห็นแย้งกันในหมู่นักสังคมศาสตร์ (social scientist)

หนังสือ "บุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม" (The Authoritarian Personality) ดังกล่าวมีผู้เขียนด้วยกันทั้งหมดสี่คน คือ ที.ดับเบิลยู.อดอร์น (T.W.Adorno) แห่งสถาบันวิจัยสังคม (The Institute of Social Research) เอลส์ เฟร็งเกล บรุนสวิก (Else Frenkel Brunswik) แห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย (The University of California) ดาเนียล เจ.เลวินสัน (Daniel J. Levinson) แห่งโรงเรียนแพทย์ฮาร์วาร์ด (The Harvard Medical School) และ อาร์ เนวิตต์ แซนฟอร์ด (R.Nevitt Sanford) แห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียเช่นกัน หนังสือเล่มนี้ได้รับการตีพิมพ์เมื่อ ค.ศ.1950⁸⁶

แม้ว่าอดอร์นและคณะของเขา มุ่งที่จะศึกษาทัศนคติแบบฟาสซิสต์ของบุคคล แต่เขา และคณะไม่ได้ศึกษานุคลิกลักษณะของคนเยอรมันซึ่ง เคยอยู่ใต้การปกครองแบบฟาสซิสต์มาก่อนแต่อย่างใด แต่เขาศึกษาคนอเมริกันที่อยู่ในซานฟรานซิสโกและโอ๊กแลนด์ (San - Francisco and Oakland), แคลิฟอร์เนีย (California), ยูจีน (Eugene),

⁸⁵Ibid., p.145.

⁸⁶Don Byrne, An Introduction to Personality, 2nd ed. (New Jersey ; Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, 1974), p.87.

โอเรกอน (Oregon), และคนอเมริกันที่อยู่ในเมืองอื่น ๆ ซึ่งส่วนมากเป็นเมืองอยู่ชายฝั่งทะเลตะวันตกของอเมริกา อนึ่ง การศึกษาของเขาบางครั้งจะถูกเรียกว่า "การศึกษาเบิร์กลีย์" (The Berkeley Studies) ทั้งนี้ก็เพราะมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียที่เบิร์กลีย์ (The University of California at Berkeley) เป็นสถานที่ที่เขาและคณะใช้เป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติการศึกษาวิจัยของเขาและคณะนั่นเอง⁸⁷

อดอร์โนและคณะได้สร้างเครื่องมือ (scales) ต่าง ๆ สำหรับใช้ในงานวิจัยของเขาไว้หลายอย่างด้วยกัน อันแรกได้แก่เครื่องมือสำหรับใช้วัดทัศนคติที่ต่อต้านชาวยิว (Anti-Semitism Scale) เรียกย่อ ๆ ว่า A-S Scale เนื่องจากว่าโลกในเวลานั้นได้พบเห็นการสังหารชาวยิวนับเป็นล้าน ๆ คน รวมทั้งชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ เป็นจำนวนมากมายิ่งด้วย และทัศนคติและพฤติกรรมที่รังเกียจชาวยิวไม่เพียงแต่ปรากฏอยู่ในประเทศเยอรมันเท่านั้น แต่ได้ปรากฏอยู่ในประเทศอื่น ๆ อีกหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก แม้กระทั่งประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีองค์กรที่มีชื่อว่า "American Jewish Committee" องค์กรนี้ได้ก่อตั้งหน่วยงานปฏิบัติการวิจัย (Department of Scientific Research) เพื่อให้การสนับสนุนการศึกษาวิจัยที่รังเกียจชาวยิว จึงนับได้ว่าปัญหาการมีทัศนคติรังเกียจชาวยิวเป็นปัญหาใหญ่ ดังที่ แมกซ์ ฮอร์คไฮเมอร์ (Max Horkheimer) และซามูเอล เอช. ฟลาวเออร์แมน (Samuel H. Flowerman) ผู้ซึ่งเป็นผู้เขียนบทนำในหนังสือ The Authoritarian Personality ของอดอร์โนได้กล่าวไว้ว่า "ความรังเกียจเดียดฉันท์นับเป็นปัญหาหนึ่งของเราในเวลานี้ ซึ่งเป็นปัญหาที่ทุกคนมีแต่ทฤษฎีแต่ไม่มีใครเลยที่จะมีคำตอบ" Prejudice is one of the problems of our times for which everyone has a theory but no one has an answer"⁸⁸

⁸⁷Dillehay, Dimensions of Personality, p.87.

⁸⁸Ibid, pp. 87-88.

ในการวัดทัศนคติที่รังเกียจชาวยิว ดาเนียล เจ.เลวินสัน (Danial J. Levinson) เพื่อนร่วมงานของอดอร์โนได้เป็นผู้สร้างเครื่องมือ A-S Scale ขึ้น เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดทัศนคติซึ่งเขาใช้วิธีการของลิเคอร์ต (Likert method) ในการวัดได้ กำหนดตัวเลือกให้ผู้ตอบ 6 ตัวเลือก คือ เห็นด้วยไม่มากนัก (slight support, agreement คะแนน + 1) เห็นด้วยปานกลาง (moderate support, agreement คะแนน + 2), เห็นด้วยอย่างยิ่ง (strong support, agreement คะแนน + 3) ไม่เห็นด้วยแต่ไม่มากนัก (slight opposition, disagreement คะแนน - 1), ไม่เห็นด้วยปานกลาง (moderate opposition, disagreement คะแนน - 2), ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (strong opposition disagreement คะแนน - 3) สำหรับคำถาม (items) มีจำนวนทั้งสิ้น 52 ข้อคำตอบของบุคคลใดก็ได้คะแนนสูงก็แสดงว่ามีความรังเกียจชาวยิวสูง ต่อไปนี้คือตัวอย่างคำถามบางข้อจาก A - S Scale

- สิ่งที่คุณอาจอย่างยิ่งเกี่ยวกับชาวยิวที่เป็นนักธุรกิจก็คือพวกเขาหมักรวมตัวกัน และกันและกันให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันอย่างลับ ๆ จนทำให้พวกที่ไม่ใช่ชาวยิวไม่มีโอกาสที่จะได้เข้าแข่งขันอย่างยุติธรรม

- มหาวิทยาลัยควรตั้งระบบโควตาเพื่อจำกัดไม่ให้พวกยิวได้เรียนนสาขาที่พวกยิวเรียนมากอยู่แล้ว

- นายจ้างผู้ใดที่ต้องการจ้างคนเข้าทำงานเป็นจำนวนมากจะต้องระมัดระวังไม่จ้างพวกยิวมากเกินไป

- สิ่งที่คุณอาจเกี่ยวกับชาวยิวในการทำให้พวกเขามาตั้งบ้านเรือน ในย่านเดียวกับเราก็คือพวกเขามักจะค่อย ๆ สร้างบรรยากาศแบบยิวที่ละเล็กทีละน้อย

- โรงแรมส่วนมากควรวางนโยบายทั่วไป คือ ปฏิเสธลูกค้าชาวยิว⁸⁹

⁸⁹Daniel J. Levinson, "The Study of Anti-Semitism Ideology," in The Authoritarian Personality ed. T. W. Adorno and others (New York : Harper, 1950), pp.58-59; 68-70 ; and p.77.

นอกจากนี้ คาเนยล เจ. เลวินสัน ยังได้สร้างเครื่องมือสำหรับใช้ศึกษาลักษณะ
 เชื้อชาตินิยม (ethnocentrism) โดยใช้หลักการเดียวกับการสร้าง A-S Scale เป็น
 การศึกษาทัศนคติที่มีต่อชนกลุ่มน้อยที่ต่างเชื้อชาติ เช่น พวกนิโกร (Negroes) เม็กซิกัน
 (Mexicans) เครื่องมือที่ชาวัดเรียกว่า E - Scale (E แทนคำว่า ethnocentrism)
 ประกอบด้วยคำถาม 20 ข้อ เช่น

"พวกนิกรย่อมมีสิทธิต่าง ๆ ของพวกเขาแต่จะเป็นการดีที่สุดถ้าหากพวกเขา
 จะมีย่านที่อยู่อาศัย และโรงเรียนของพวกเขาเองต่างหากทั้งนี้เพื่อจะได้ป้องกันไม่ทำให้พวก
 เขาได้ติดต่อกับคนผิวขาวมากเกินไป"

"นักดนตรีนิกรบางครั้งก็มีฝีมือดีพอ ๆ กับนักดนตรีที่เป็นคนผิวขาว แต่มันเป็น
 สิ่งที่เกิดที่จะมีวงดนตรีที่ประกอบด้วยคนนิกรและคนผิวขาว"

"งานต่าง ๆ ที่ใช้มือทำและงานที่ไม่ต้องใช้ทักษะใด ๆ นั้นเหมาะสมสำหรับ
 พวกนิกรมากกว่างานที่ต้องใช้ทักษะหรืองานที่ต้องใช้ความรับผิดชอบ⁹⁰

จากผลการวิจัยของอดอร์นและคณะได้พบว่า A-S Scale และ E - Scale
 นั้น มีสหสัมพันธ์กันสูง นั่นคือคนที่ได้คะแนนสูงจาก A-S Scale ก็จะได้คะแนนสูงจาก
 E-Scale ด้วย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งพวกที่มีทัศนคติต่อต้านชาวยิวก็จะเป็นพวกที่มีลักษณะเชื้อ
 ชาตินิยมด้วย⁹¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁹⁰Daniel J. Levinson, "The Study of Ethnocentric Ideology,"
 in The Authoritarian Personality, ed. T. W. Adorno and others,
 pp.102-142.

⁹¹Dillehay, Dimensions, p.89.

ดาเนียล เจ. เลวินสัน ยังได้สร้างเครื่องมือสำหรับการศึกษาอุดมการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ (study political and economic ideology) อีกด้วยนอกเหนือจาก A-S Scale และ E - Scale ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เขาได้สร้างเครื่องมือที่เรียกว่า Politico-Economic Conservatism Scale เรียกย่อ ๆ ว่า PEC Scale โดยมุ่งหมายที่จะวัดลักษณะอนุรักษนิยม (Conservatism) และลักษณะเสรีนิยม (Liberalism) ในการสร้าง PEC Scale เลวินสันได้ใช้หลักการแนววิธีการเกี่ยวกับการสร้าง A-S Scale และ E - Scale โดย PEC Scale ประกอบด้วยคำถามที่ใช้วัด Conservatism และ Liberalism จะเป็นพวก คนที่ได้คะแนนสูงสุดจาก PEC Scale จะเป็นพวก Conservatism ส่วนที่ได้คะแนนต่ำจะเป็นพวก Liberalism⁹² แต่คะแนนจาก PECS Scale ไม่ได้มีความสัมพันธ์กันสูงกับคะแนนที่ได้จาก A-S Scale และ E - Scale⁹³

นอกจาก A-S Scale, E - Scale และ PEC Scale ออดอร์โนและคณะยังได้สร้างเครื่องมืออีกชนิดหนึ่งสำหรับใช้วัดความมีแนวโน้มที่จะยอมรับอุดมการณ์แบบฟาสซิสต์ เรียกว่า Fascism Scale หรือเรียกย่อ ๆ ว่า F-Scale⁹⁴ หรือบางทีก็เรียกว่า The California F - Scale⁹⁵ ซึ่งเป็นเครื่องมือวัดความเห็นและทัศนคติ (Opinion

⁹²Daniel J. Levinson, "Politico-Economic Ideology and Group Membership in Relation to Ethnocentrism" in The Authoritarian Personality ed. T. W. Adorno and others, pp.151-153.

⁹³R. Nevitt Sanford, T. W. Adorno, Else Frenkel-Brunswik, and Daniel J. Levinson, "The Measurement of Implicit Anti-democratic Trends," in The Authoritarian Personality, p.222.

⁹⁴Stone, The Psychology of Politics, p.147.

⁹⁵Byrne, An Introduction to Personality, p.92.

attitude scale) ใ้โดยให้ผู้ตอบคำถาม (subjects) ใ้แสดงความรู้ที่เห็นด้วย (agreement) หรือไม่เห็นด้วย (disagreement) ต่อข้อความต่าง ๆ (statements) ที่บรรจุอยู่ใน F - Scale⁹⁶ ดังนั้น F - Scale จึงเป็นเครื่องมือวัดประมาณค่าแบบรวม (summated rating scale)⁹⁷ หรือมีชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า (Likert's Scale)⁹⁸

F - Scale ใ้กำหนดตัวเลือกสำหรับการตอบใ้บนทางที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย 6 ตัวเลือก และกำหนดคะแนนของแต่ละตัวเลือกใ้ดังนี้⁹⁹

<u>คำตอบ (Response)</u>	<u>คะแนน (Score)</u>
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	7
เห็นด้วยปานกลาง	6
เห็นด้วยเพียงเล็กน้อย	5
ไม่เห็นด้วยเพียงเล็กน้อย	3
ไม่เห็นด้วยปานกลาง	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1

⁹⁶Adorno and others, The Authoritarian Personality, footnote, p.13.

⁹⁷Fred N. Kerlinger, Foundations of Behavioral Research (New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc: 1964), p.448.

⁹⁸จิตศักดิ์ วัฒนสินธุ์, การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2522), หน้า 103.

⁹⁹Byrne, An Introduction to Personality, p.92.

จากลักษณะของ F-Scale ดังกล่าวข้างต้น ค่าตอบที่เห็นด้วยมากขึ้น ๆ เท่าใดก็ยิ่งแสดงว่ามีลักษณะอำนาจนิยมมากขึ้น ๆ เท่านั้น (The greater the agreement with each item, the higher the authoritarianism) ดังนั้นลักษณะที่เห็นด้วยต่อข้อความหนึ่ง ๆ จึงเป็นตัวชี้ (indicate) ลักษณะอำนาจนิยม¹⁰⁰

ในการสร้าง F-Scale ออดอร์นและคณะได้กำหนดตัวแปรต่าง ๆ (variables) ซึ่งเป็นองค์ประกอบ (components) ของลักษณะหรือแบบแผนทางบุคลิกภาพ (personality syndrome or personality pattern) จำนวนทั้งสิ้น 9 ตัวแปร ดังต่อไปนี้¹⁰¹

1. ลักษณะค่านิยมที่ติดอยู่กับวัฒนธรรมและประเพณีเดิมของสังคม (conventionalism)
2. ลักษณะการยอมรับอำนาจโดยปราศจากการไตร่ตรอง หรือโต้แย้ง (authoritation submission)
3. ลักษณะการมีความก้าวร้าวสูง (authoritarian aggression)
4. ลักษณะการต่อต้านความคิดค้น การจินตนาการและการมีจิตใจอ่อนโยน (anti-intracception)
5. ลักษณะความเชื่อแบบดั้งเดิมในอำนาจอันลึกลับและความยึดมั่นในกฎเกณฑ์เก่า ๆ (superstition and steryotype)
6. ลักษณะการนิยมการใช้อำนาจและความดุดันแข็งกร้าว (power and-toughness)
7. ลักษณะความเป็นศัตรูและการเยาะเย้ยดูถูกมนุษย์ (destructive and cynicism)

¹⁰⁰Dillehay, Dimensions of Personality, p.91.

¹⁰¹Adorno and others, The Authoritarian Personality, p.228.

8. ลักษณะการมองโลกในแง่ร้าย (projectivity)

9. ความใส่ใจกับเรื่องทางเพศของผู้อื่นจนเกินไป (sex)

จากตัวแปรทั้ง 9 นี้ อุดอร์เรนและคณะได้สร้างคำถามขึ้นสำหรับใช้วัดลักษณะอำนาจนิยม โดยตั้งคำถามต่าง ๆ ให้ครอบคลุมแนวความคิดหรือตัวแปรทั้งเก้านี้ ดังคำถามบางส่วนข้างล่างนี้¹⁰²

- การเชื่อฟังและเคารพผู้มีอำนาจเป็นคุณธรรมที่สำคัญที่สุดที่เด็ก ๆ ควรเรียนรู้ไว้

- ถ้าประชาชนจะพูดให้น้อยลงและทำงานมากขึ้นแล้ว ทุก ๆ คนก็จะอยู่ในฐานะที่ดีกว่าเป็นอันมาก

- สิ่งที่ประเทศต้องการมากที่สุด มากกว่ากฎหมายและนโยบายทางการเมืองก็คือผู้นำที่กล้าหาญ มีกำลังวังชา และอุทิศตัวในการทำงานผู้ซึ่งประชาชนสามารถให้ความไว้วางใจได้

- ไม่มีใครเลยที่เรียนรู้สิ่งใด ๆ ที่มีความสำคัญอย่างแท้จริง ยกเว้นแต่โดยการประสบการณ์ทุกข์ยากทรมานเท่านั้น

- สิ่งที่ต้องการสำหรับเยาวชน คือระเบียบวินัยที่เคร่งครัด ความตั้งใจที่แน่วแน่ เข้มแข็ง และความมุ่งมั่นที่จะทำงานและต่อสู้เพื่อครอบครัวและประเทศ

- นักธุรกิจ และผู้ประกอบการผลิตมีความสำคัญต่อสังคมมากกว่าศิลปิน และศาสตราจารย์

- ผู้ใดที่ดูหมิ่นต่อเกียรติยศของเราสมควรถูกลงโทษเสมอ

- เราจะสามารถแก้ปัญหาสังคมของเราได้มากที่สุดที่เดียว ถ้าหากว่าเราจะหาวิธีใดวิธีหนึ่ง ที่จะกำจัดบุคคลที่ไม่มีศีลธรรม ขาดความซื่อสัตย์ และเป็นผู้มีจิตใจอ่อนแอ

¹⁰²Ibid., pp.255-257.

- พวกกรักร่วมเพศไม่ได้ดีไปกว่าอาชญากรเลย ดังนั้นจึงควรที่จะถูกลงโทษอย่างหนักเช่นเดียวกัน
- เมื่ออาครก็ตามมีปัญหาหรือเรื่องกลุ่มมาจาด ๆ วิธีการที่ดีที่สุดสำหรับเขาก็คืออย่าไปคิดถึงมัน แต่ควรหันความสนใจไปที่กิจกรรมที่จะทำให้เกิดความรื่นเริง เบิกบานใจ หรือสนุกสนานแทน
- เราสามารถแบ่งประชาชนออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ อย่างเด่นชัด คือพวกที่อ่อนแอและพวกที่เข้มแข็ง
- สักวันหนึ่งจะเป็นไปได้ที่แสดงให้เห็นว่าระบอบเผด็จการสามารถจะอธิบายอะไร ๆ ได้หลายอย่าง
- สงครามและปัญหายุ่งยากทางสังคมต่าง ๆ จะสิ้นสุดสักวันหนึ่ง ภัยเกิดเหตุแผ่นดินไหว หรือน้ำท่วมในขนาดที่จะทำลายโลกได้ทั้งหมด

สำหรับข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่อผลงาน The Authoritarian Personality ของอดอร์โน และคณะนั้นปรากฏว่ามีอยู่มากมาย เช่น เอ็ดเวิร์ด เอ.ชิลส์ (Edward A. Shils) กล่าวว่า อดอร์โนและคณะเน้นการศึกษาแต่เพียงลักษณะอำนาจของฝ่ายขวาน (authoritarianism of the right) เท่านั้น จนมองข้ามการศึกษาลักษณะอำนาจนิยมของฝ่ายซ้าย (authoritarianism of the left)¹⁰³ ทั้งนี้เพราะฝ่ายซ้าย (คอมมิวนิสต์)

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁰³Edward A. Shils, "Authoritarianism: 'Right' and 'Left'," in Studies in the Scope and Method of "The Authoritarian Personality" eds. by Richard Christie and Maria Jahoda (New York : Free Press, 1954), pp.24-49.

นั้น มีลักษณะอำนาจนิยมไม่น้อยไปกว่าฝ่ายขวา (พาสซิสม์)¹⁰⁴ เอ็ดวิน เอ็น. บาร์กเกอร์ (Edein N. Barker) ยังได้เคยพบว่าลักษณะอำนาจนิมนั้นปรากฏทั้งในพวกอนุรักษนิยม (conservatives) และพวกหัวก้าวหน้าหรือฝ่ายซ้าย (liberal or leftists)¹⁰⁵

เฟรด ไอ. กรีนสไตน์ (Fred I. Greenstein) ได้กล่าวถึงงานของอดอร์ รันและคณะว่าไม่ได้เสนอแนะการตั้งสมมุติฐานใหม่ที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ นอกจากนี้กรีน สไตน์ ยังกล่าวว่าการใช้คำว่า "authoritarian" นั้น มีข้อบกพร่องสองประการกล่าว คือ "authoritatian" ไม่เพียงแต่ชี้ในความหมายว่าลักษณะของความเตรียมพร้อม ทางจิตวิทยาของบุคคล (individual psychological dispositions) เท่านั้น แต่ ยังหมายรวมถึงความเชื่อทางการเมือง (political beliefs) และโครงสร้างของ ระบบการเมือง (The structure of political systems) อีกด้วย อีกประการหนึ่ง การใช้คำว่า "authoritatian" มักจะหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะถูกมองไปในทางลบ ทั้งนี้ เพราะในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเสรีนิยมนั้น คำว่า "authoritarian" จะถูกแปลความหมายว่า "เลว" (in a liberal democracy, "authoritarian" equals "bad")

¹⁰⁴Dillehay, Dimensions of Personality, p.99.

¹⁰⁵Edwin N. Barker, "Authoritarianism of the Political Right, Center, and Left" (Unpublished Ph.D. dissertation, Teachers' College, Columbia University, 1958) as cited by Ross Stagner, Psychology of Personality, 4th ed. (New York : McGraw-Hill Book Company, 1961), p.294.

¹⁰⁶Fred I. Greenstein, Personality & Politics : Problem of Evidence, Inference and Conceptualization (New York: W. W. Norton & Company, Inc., 1975), pp.98-100.

นอกจากนี้ รอส สแตกเนอร์ (Ross Stagner) ได้ชี้ให้เห็นว่า F - Scale ที่สร้างโดยอดอร์นและคณะนั้น ประกอบด้วยข้อความที่เป็นคำตอบสำเร็จ (response set) ซึ่งทำให้เกิดความลำเอียงของผู้ตอบ¹⁰⁷ (คำว่า response set หมายความว่า ความถึงแนวร่วมที่ผู้ตอบจะตอบไปในทางใดทางหนึ่ง โดยไม่คำนึงถึงเนื้อหาของคำถามหรือข้อเท็จจริง เช่น คำถามที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมหรือทัศนคติของสังคม "ท่านส่งเสริมหรือต่อต้านการปกครองแบบประชาธิปไตย" คำตอบส่วนใหญ่จะส่งเสริม¹⁰⁸)

จากข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ที่มีต่อผลงานของ อดอร์นและคณะ ดังที่กล่าวมาแล้ว ได้กล่าวได้ว่าข้อวิพากษ์วิจารณ์ (criticisms) มีทั้งในแง่ตัวทฤษฎี และวิธีการศึกษา¹⁰⁹

นอกจากอดอร์น และคณะที่ได้ศึกษามูลนิธิภาพแบบอำนาจนิยมดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังมีนักวิชาการคนอื่น ๆ อีกที่ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะของผู้มีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม เช่น เพรด ๖0 กรีนสไตน์ ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้มีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม ซึ่ง วิสุทธิ์ โพธิแทน ได้สรุปไว้ดังนี้¹¹⁰

1. การครอบงำหรือใช้อำนาจบาตรใหญ่ต่อผู้ที่อยู่ในฐานะต่ำกว่า
2. การศิโรราบกราบกรานอย่างสิ้นเชิงต่อผู้ที่อยู่ในฐานะสูงกว่า (ผู้มีอำนาจ)

¹⁰⁷Stagner, Psychology of Personality, footnote, pp.294-295.

¹⁰⁸อารง สุทธศาสตร์, ปฏิบัติการวิจัยสังคมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527), หน้า 152.

¹⁰⁹Dillehay, Dimension of Personity, footnote 137, p.98 ; and Hendrik Van Dalen and L. Harmon Zeigler, Introduction to Political Science (New Jersey: Prentice - Hall, Inc., 1977), p.58.

¹¹⁰วิสุทธิ์ โพธิแทน, ประชาธิปไตย : แนวความคิดและตัวแบบประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524), หน้า 161-162.

3. เห็นอำนาจเป็นใหญ่หรือบูชาอำนาจ
4. คิดพันยึดมั่นอยู่แต่ความคิดเก่า ๆ ล้าสมัย มีลักษณะเป็นผู้ยึดมั่นในลัทธิ
5. เชื่อถืออย่างงมงายโดยไม่พยายามหาทางพิสูจน์ตามหลักวิทยาศาสตร์และตามหลักเหตุผลในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ
6. ชอบทาดตนเป็นผู้อวดคร้ออำนาจ และชอบข่มเหงรังแก
7. มองคนในแง่ร้าย และมักจะประชดประชัน ดูถูกดูแคลนเหยียดหยันผู้อื่น และความสามารถของผู้อื่นโดยไม่วัดในแง่ดีของเขาบ้าง
8. มีจิตตหายาบกระด้างไม่มีสุนทรียภาพ ไม่ยอมรับในความรู้สึกอันละเอียดอ่อนของจิตตใจ และไม่มีความคิดคำนานเรื่องสุนทรียาต์ ๆ ใด
9. มีความรู้สึกอ่อนแอในตัว แต่พยายามปิดบังโดยสร้างความแข็งแกร่งต่างขึ้นมาแทน
10. ไม่อาจทนการวิพากษ์วิจารณ์โดยผู้อื่นได้
11. ชอบกดขี่ทางเพศ

ส่วน มอริส จาโนวิตซ์ (Morris Janowitz) ได้กล่าวว่า ลักษณะของพวกอำนาจนิยมนั้นชอบความมีระเบียบ ชอบเคารพเชื่อฟัง พวกนี้มีแนวโน้มที่จะยอมรับอำนาจโดยปราศจากข้อโต้แย้งกับผู้มีอำนาจ มีความสนใจทางการเมืองน้อย ไม่ชอบเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความเชื่อมั่นตนเองในทางการเมืองต่ำ ไม่ค่อยเข้าร่วมกลุ่มทางการเมืองและไม่มิตบาททางการเมือง¹¹¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹¹¹Morris Janowitz and Dwaine Marvick, "Authoritarianism and Political Behavior," Public Opinion Quarterly, 117 (Summer, 1953), 185-201.

มิลเบรธ (Milbrath) กล่าวว่าบุคคลที่มีทัศนคติแบบอำนาจนิยมพออาจในสังคมที่มีความสัมพันธ์กันเป็นไปตามสถานภาพ เช่น ผู้บังคับบัญชาได้รับความเชื่อฟังจากลูกน้อง ulyปราศจากการคัดค้าน บุคคลพวกนี้ไม่ชอบที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่ชอบการรวมกลุ่มทางการเมือง¹¹²

สำหรับโรคิช (Rokeach) ได้ชี้ให้เห็นว่าลักษณะของบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมได้แก่การยอมสยบต่อผู้มีอำนาจ มีทัศนคติแบบไม่กล้าวิพากษ์วิจารณ์การใช้อำนาจ มีความเห็นแก่ตัว ยึดมั่นระเบียบแบบแผนดั้งเดิม นิยมการใช้อำนาจเด็ดขาด¹¹³

ทางด้านนักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ของไทย บราความีอยู่หลายท่านที่ได้ อรรถาธิบายถึงลักษณะของบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม อาทิ ณรงค์ สินสวัสดิ์ ได้ให้ความหมายของลักษณะผู้มีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมว่า หมายถึงแนวโน้มของบุคคลที่จะอ่อนน้อมหรือรับฟังโดยไม่โต้แย้งต่อบุคคลที่มีอำนาจมากกว่าอายุมากกว่า คือแม้ไม่เห็นด้วยกับบุคคลเหล่านี้ก็จะเฉยเสียรับฟังเฉย ๆ ถ้าไม่พอใจก็พยายามข่มความรู้สึกเอาไว้ ในขณะที่เดียวกันก็จะไม่ต้องการทำให้ผู้มีอำนาจน้อยกว่า อายุน้อยกว่า ความรู้หรืออาวุธน้อยกว่า แสดงความขัดแย้งหรือขุ่นเคือง¹¹⁴

¹¹²Lester W. Milbrath, Political Participation : How and Why Do People Get Involved In Politics (Chicago : Rand McNally and Company, 1966), pp.85-86.

¹¹³Milton Rokeach, The Open and Closed Mind (New York: Basic Books, 1960) as cited by Robert A. Dahl, Modern Political Analysis Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, 1963), 94.

¹¹⁴ณรงค์ สินสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง, หน้า 14.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช ได้บรรยายถึงบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมว่า เป็นบุคลิกภาพที่ใหม่ ก่อเกิดต่อการปกครองแบบประชาธิปไตย ผู้ที่มีแนวโน้มว่าจะมีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมหรือเผด็จการคือบุคคลซึ่ง¹¹⁵

1. ยอมรับอะไรง่าย ๆ ตามคำนิยมของสังคมโดยไม่มีความคิดเห็นโต้แย้ง ทั้งนี้เพราะบุคคลประเภทนี้ต้องการยอมรับจากสังคม จึงไม่ต้องการให้ตนเองมีความเห็นที่แตกต่างไปจากสังคม ในขณะที่เดียวกันตนก็ไม่ต้องการให้คนอื่นมีความเห็นไม่ตรงกับตน

2. เป็นผู้ที่มีมองโลกแง่ร้าย กล่าวคือ เห็นว่าโลกนี้มีแต่ความหลอกลวง ไม่มีอะไรแน่นอน ทั้งขาดความมั่นคงและปลอดภัย ทำให้เป็นผู้ที่มีจิตว้างบั่นบ่วนจนต้องยึดถือเอาบุคคลหรือสิ่งของเป็นที่พึ่งอย่างงมงาย บุคคลประเภทนี้จึงมักชอบผู้เผด็จการโดยมีทัศนคติว่าสิ่งที่รักหรือชาติ ต้องการมากที่สุด คือ การมีผู้นำที่เข้มแข็ง

3. เป็นคนที่เคร่งครัดจนเกินไป เป็นพวกที่ปรับตัวได้ยาก และเป็นพวกที่ใหม่ ค่อยมีจิตว้างจินตนาการนอกจากนี้ยังเป็นพวกอนุรักษนิยมจัด

4. เป็นผู้ที่มีชาตินิยมจนเกินไปมีจิตว้างคับแคบต่อเพื่อนร่วมโลก ที่มีเชื้อชาติภาษาต่างไปจากตน

ส่วนทินพันธ์ นาคะตะ ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่เป็นพวกอำนาจนิยมว่า เป็นพวกที่ชอบออกคำสั่งและยอมรับการเชื่อฟัง ยอมจำนนต่อผู้มีอำนาจเหนือกว่า ไม่ชอบการเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง ไม่ชอบการรวมกลุ่มและการเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมือง นอกจากนี้ยังเป็นพวกที่ชอบการสร้างความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะที่แน่นชั้ตตายตัว¹¹⁶

¹¹⁵ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ กับการเมืองไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เศศ, 2519), หน้า 23-24.

¹¹⁶Thinnapan Nakata, The Problem of Democracy in Thailand : A Study of Political Culture and Socialization of College Students (Bangkok : Praepittaya, 1975), p.137.

นอกจากนี้ยังมี พลศักดิ์ จิระกรศิริ ที่ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้มีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม ได้แก่ บุคคลซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้¹¹⁷

1. การยึดถือในตัวบุคคลมากกว่าเหตุผล
2. การนับถือระบบอาวุโส
3. การมอบความรับผิดชอบในทุกสิ่งไว้ที่ผู้นำ
4. การนิยมอำนาจเด็ดขาด
5. การยอมจำนนต่อผู้มีอำนาจ
6. การไม่ยอมรับความเสมอภาคของบุคคล
7. การไม่ยอมรับความแตกต่างในการใช้สิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น
8. การยึดถือค่านิยมแบบเดิม

จากการอธิบายของนักรัฐศาสตร์ถึงความหมายของบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปเป็นคำจำกัดความอย่างกว้าง ๆ ได้ว่า บุคลิกภาพทางการเมืองแบบอำนาจนิยม หมายถึง ลักษณะของแบบกระสวนหรือแบบฉบับของความเตรียมพร้อมทางจิตวิทยาของบุคคลซึ่งมีแนวโน้มว่าจะนิยมการใช้อำนาจ

บุคลิกภาพกับพฤติกรรมทางการเมือง

ดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นว่า การศึกษาบุคลิกภาพทางการเมืองเป็นการศึกษานานแห่งพฤติกรรมศาสตร์ กล่าวคือ บุคลิกภาพทางการเมืองของแต่ละบุคคลจะเป็นตัวกำหนดหรือมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลนั้น ๆ เช่น คนที่มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยย่อมจะแสดงออก หรือมีพฤติกรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยด้วย

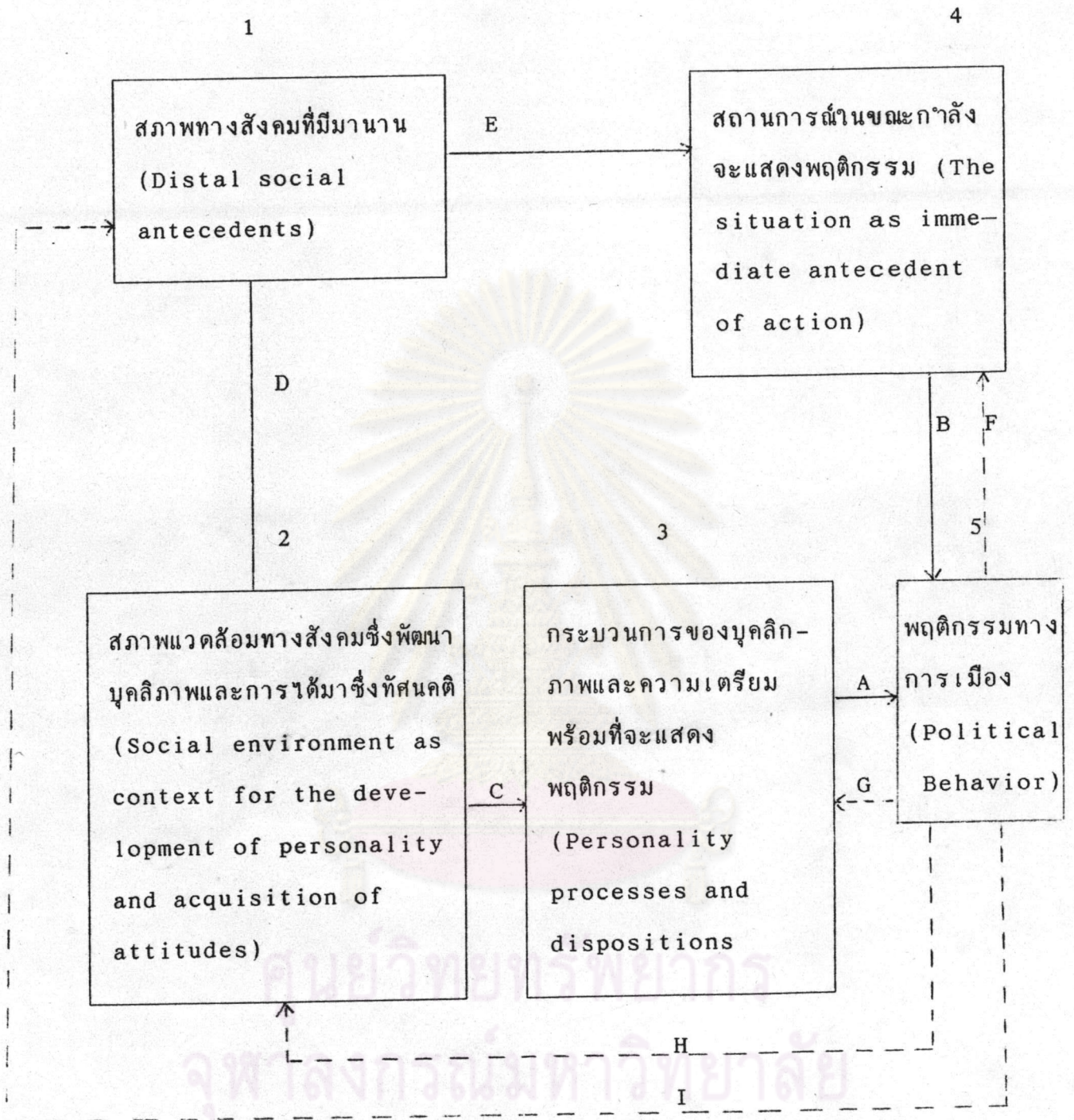
¹¹⁷พลศักดิ์ จิระกรศิริ, "วัฒนธรรมทางการเมืองของครุในกรุงเทพมหานคร," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 38-39.

เพื่อความเข้าใจว่าบุคลิกภาพของบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองได้
อย่างไรนั้น บริวสเตอร์ สมิธ (M. Brewster Smith) ได้สร้างแผนที่ (map) เพื่อ
อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งถือได้ว่าเป็นแบบ
(model) ในการศึกษาบุคลิกภาพกับพฤติกรรมทางการเมือง¹¹⁸ ดังรูปในหน้า 62

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹¹⁸ดูรายละเอียดใน Greenstein, Personality & Politics, Problem of Evidence, Inference and Conceptualization.

หมายเหตุ _____ หมายถึง มีอิทธิพลโดยตรง
 ----- หมายถึง มีอิทธิพลโดยอ้อม

ที่มา : M.Brewster Smith, "A Map for the Analysis of Personality and Politics," p.25 และ Fred I. Greenstein, Personality & Politics, p.26

จากภาพแสดงตัวแบบการศึกษาบุคลิกภาพกับพฤติกรรมทางการเมืองข้างต้น จะเห็นได้ว่า Smith ต้องการชี้ให้เห็นว่าบุคลิกภาพของบุคคลมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลนั้น แต่บุคลิกภาพของบุคคลมีปัจจัยเดียว ยังมีปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล นอกจากนั้นแล้วสถานการณ์ในขณะที่บุคคลกำลังจะแสดงพฤติกรรมก็เข้ามามีอิทธิพลทางการเมืองของบุคคล (political behavior) นั้น จะถูกกำหนดทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมจากการกระทำระหว่างกัน (interaction) ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ระหว่างปัจจัยทางอ้อมจากการกระทำระหว่างกัน (interaction) ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ระหว่างปัจจัยทางจิตวิทยา (ส่วนที่ 3) กับปัจจัยทางสังคม 3 ส่วน ได้แก่สภาพทางสังคมที่มีมานานแล้ว (ส่วนที่ 1) สภาพแวดล้อมทางสังคมซึ่งพัฒนาบุคลิกภาพและการได้มาซึ่งทัศนคติ (ส่วนที่ 2) และสถานการณ์ในขณะที่กำลังจะแสดงพฤติกรรม (ส่วนที่ 4)

ส่วนที่ 1 สภาพทางสังคมที่มีมานานแล้ว (distal social antecedents) ได้แก่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสังคม และความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ในอดีตของสังคมแต่ละสังคม ซึ่งทำให้สังคมนั้น ๆ มีลักษณะของตัวเองที่แตกต่างไปจากสังคมอื่น สภาพทางสังคมที่มีมานานแล้วนี้จะมีบทบาทโดยตรงในการกำหนดสภาพแวดล้อมทางสังคมซึ่งพัฒนาบุคลิกภาพและการได้มาของทัศนคติ (ดูสูตร D ซ้ำไปยังส่วนที่ 2) และยังมีบทบาทในการกำหนดสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่บุคคลกำลังจะแสดงพฤติกรรมด้วย (ดูสูตร E ซ้ำไปยังส่วนที่ 4)

ส่วนที่ 2 สภาพแวดล้อมทางสังคมซึ่งพัฒนาบุคลิกภาพและการได้มาของทัศนคติ (social environment as context for the development of personality and acquisition of attitudes) ในกรณีนี้หมายถึงสภาพสังคมปัจจุบันซึ่งเป็นสภาพที่บุคคลแต่ละคนได้พัฒนาบุคลิกภาพและสร้างทัศนคติต่าง ๆ ของตนเองขึ้นมา สภาพสังคมที่มีมาแต่อดีต (ดูสูตร D) บทสถานการณ์ทางการเมือง (political norm) วิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมจะถูกกำหนดโดยวิวัฒนาการของสังคมเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้สภาพแวดล้อมของสังคมปัจจุบันยังได้รับอิทธิพลโดยอ้อมบางส่วนจากพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลบางคนอีกด้วย (ดูสูตร H)

การที่บุคคลอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมทำให้บุคคลได้เรียนรู้ถึงค่านิยม ปทัสถาน และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามกระบวนการขัดเกลาทางการเมือง (socialization process) สิ่ง que บุคคลเรียนรู้เหล่านี้จะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพ และสร้างทัศนคติโดยตรง (ดูลูกศร C ซ้ำไปยังส่วนที่ 3)

ส่วนที่ 3 กระบวนการของบุคลิกภาพและความเตรียมพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรม (personality processes and dispositions) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยทางจิตวิทยาต่าง ๆ เช่น ทัศนคติ ค่านิยม ความคิดเห็น ความเชื่อ และส่วนประกอบต่าง ๆ ดังกล่าวนีั่ ทัศนคติจะมีบทบาทและหน้าที่สำคัญที่สุด

กระบวนการของบุคลิกภาพและความเตรียมพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมมีส่วนสำคัญ ในการกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองโดยตรง (ลูกศร A ซ้ำไปยังส่วนที่ 5) แต่ก่อนที่จะลงมือกำหนดพฤติกรรมลงไปได้ กระบวนการของบุคลิกภาพและความเตรียมพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมจะต้องทำหน้าที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. จะมีการประเมินค่าสิ่งต่าง ๆ (object appraisal) ซึ่งได้แก่ ตัวบุคคล สถาบัน เรื่องราวต่าง ๆ รวมทั้งสิ่งอื่น ๆ ที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุ โดยพิจารณาสิ่งนั้นว่าตรงกับสิ่งที่ตนต้องการ หรือสิ่งจูงใจ (motives) ผลประโยชน์ (interests) ค่านิยม (values) ของตนหรือไม่ ถ้าหากตรงตามนั้นก็จจะรับไว้ ถ้าหากไม่ตรงกันก็จะปฏิเสธไป

2. ปัจจัยทางจิตวิทยาจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวเองกับคนอื่น ๆ (mediation of self-other relationships) ในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ ก่อนที่จะต้องตัดสินใจแสดงพฤติกรรมอะไรออกไป แต่ละบุคคลก็จะมองตนเองก่อนว่าเป็นคนอย่างไร ต้องการอะไร เป็นพวกไหน หลังจากนั้นก็จะมีการเชื่อมโยงลักษณะที่ตัวเองคิดว่าตัวเองเป็นเช่นนั้น เข้ากับกลุ่มหรือคนอื่น ๆ ที่มีลักษณะเหมือน ๆ ตน (reference group)

3. มีการระบายความตึงเครียดภายในจิตใจออกมาภายนอกและป้องกันอีโก้ (externalization and ego defense) การได้ระบายความตึงเครียดก็เพื่อจะปกป้องตนเองหรืออีโก้ให้พ้นจากภาวะที่ไม่ต้องการ กลไกในการป้องกันตนเอง

(self defense mechanism) จะแสดงออกในรูปของการตำหนิผู้อื่น (projection) การทดแทน (displacement) การแยกตัว (splitting) การอ้างอุดมคติ (Idealization) การถอดแบบ

หน้าที่ 3 ประการข้างต้นนี้ นับเป็นการทำหน้าที่ของทัศนคติ (functional bases of attitudes) ซึ่งจะรวมกันทำหน้าที่กำหนดพฤติกรรมทางการเมืองต่อไป

บุคลิกภาพ และความเตรียมพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมนอกจากจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมทางการเมืองแล้ว ยังได้รับอิทธิพลโดยอ้อมจากพฤติกรรมทางการเมืองนั้น ๆ ด้วย (ลูกศร G)

ส่วนที่ 4 สถานการณ์ในขณะกำลังจะแสดงพฤติกรรม (the situation as immediate antecedent action) ได้แก่ภาวะต่าง ๆ ที่บุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมได้เผชิญอยู่ สถานการณ์นี้จะมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองเช่นเดียวกับปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยา ที่ได้กล่าวมาแล้ว

ส่วนที่ 4 นี้ นอกจากจะได้รับผลกระทบโดยตรงจากส่วนที่ 1 คือสภาพสังคมที่มีมานานแล้ว ยังได้รับอิทธิพลโดยอ้อมจากพฤติกรรมทางการเมือง (ลูกศร F) ด้วย กล่าวคือ พฤติกรรมบางอย่างของบุคคลอาจจะทำให้สถานการณ์ในขณะนั้นเปลี่ยนแปลงก็ได้

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมทางการเมือง (political behavior) เป็นส่วนที่พฤติกรรมของบุคคลได้แสดงออกมา ในตัวของพฤติกรรมเอง นอกจากจะได้รับการกำหนดโดยตรงจากปัจจัยทางจิตวิทยา (ส่วนที่ 3) และสถานการณ์ (ส่วนที่ 4) แล้ว ยังมีบทบาทโดยอ้อมต่อการกำหนดหรือมีอิทธิพลต่อส่วนอื่นด้วย คือ ส่วนที่ 1 (ลูกศร I) ส่วนที่ 2 (ลูกศร H) และส่วนที่ 3 (ลูกศร G)

โดยสรุปแล้ว จากตัวแบบในการศึกษาบุคลิกภาพกับพฤติกรรมทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล จะถูกกำหนดทั้งโดยตรง และโดยอ้อมจากการกระทำระหว่างกัน (interaction) ของบุคลิกภาพ (ส่วนที่ 3) กับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ (ส่วนที่ 1, 2 และ 4) นั่นคือ (ส่วนที่ 1 + ส่วนที่ 2 + ส่วนที่ 4) + ส่วนที่ 3 = ส่วนที่ 5

สภาพแวดล้อม + บุคลิกภาพ = พฤติกรรมทางการเมือง

แนวความคิดเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ตำรวจ (police) ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย (law enforcement) อำนาจสอบสวนตลอดจนมีกำลังคนและอาวุธในการปฏิบัติหน้าที่และในบางโอกาสตำรวจยังต้องตีความกฎหมายให้เข้ากับข้อเท็จจริงซึ่งอำนาจหน้าที่ดังกล่าวเป็นอำนาจกึ่งตุลาการ จึงเป็นหน่วยงานหนึ่งที่รัฐบาลหรือ แสวงหาและผู้มีอำนาจทางการเมืองใช้เป็นเครื่องมือในการพิทักษ์รักษาและแสวงหาอำนาจ อาทิ การใช้กำลังตำรวจในการควบคุมมิให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง ควบคุมสิ่งตีพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ และสื่อมวลชนอื่น ๆ ผู้นำหรือผู้ปกครองมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหาและพิทักษ์รักษาอำนาจตลอดจนจะต้องควบคุมบุคคลทุกคน ให้อยู่ภายใต้อำนาจของตนให้สมบูรณ์ที่สุด ไม่ว่าจะโดยทางตรงและทางอ้อม ตำรวจ (police) จึงเป็นองค์กรหนึ่งที่รัฐเผด็จการมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องใช้กำลังตำรวจในการพิทักษ์รักษาอำนาจทางการเมือง

สำหรับประเทศไทยนั้นในประวัติศาสตร์ทางการเมืองของไทยและจนถึงปัจจุบัน อาจสรุปได้ว่า¹¹⁹ ความมั่นคงอยู่รอดของรัฐบาลนั้น ส่วนหนึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องได้รับการสนับสนุนจากตำรวจเพราะกลไกตำรวจเท่านั้นที่สามารถรู้กลไกการเคลื่อนไหว และสามารถใช้กำลังเข้าปกป้องรัฐบาลหรือไม่ก็ปราบปรามความวุ่นวายทางการเมืองได้ทันที ดังพฤติกรรมในอดีตจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติงานของตำรวจมีส่วนเกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยวิธีการดังต่อไปนี้คือ

การควบคุมบังคับและจำกัดเสรีภาพของบุคคลและสื่อมวลชน ตำรวจในฐานะที่เป็นผู้ที่มีภาระหน้าที่รักษากฎหมายซึ่งรัฐบาลมีส่วนอย่างมากในการตรากฎหมายออกมาใช้ ดังนั้นเมื่อรัฐบาลต้องการที่จะควบคุมสิทธิเสรีภาพของบุคคลและสื่อมวลชนจึงเป็นภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบ

¹¹⁹ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช, "การเมืองในปัจจุบันและอนาคตของสังคมไทย," ปัจจุบันและอนาคตของสังคมไทย (พระนคร : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, 2514), หน้า 2.

ในทางด้านสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ตำรวจในฐานะเป็นบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยตรง และบางครั้งยังมีอำนาจกึ่งตุลาการอยู่ในดุลยพินิจของตนเอง ดังนั้นเพื่อป้องกันภัยอันจะเกิดขึ้นต่อรัฐบาล จึงเป็นภาระของตำรวจที่จะต้องควบคุมป้องกันจับกุมตามคำสั่งของรัฐบาล สำหรับบทบาทในอดีตของตำรวจไทยในการควบคุมบังคับและจำกัดเสรีภาพของบุคคล ซึ่งปรากฏขึ้น อาทิ การควบคุมไม่ให้มีการชุมนุมในที่สาธารณะโดยไม่ได้ขออนุญาตจากกรมตำรวจ การห้ามประชาชนชุมนุมและเดินขบวนในช่วงของการประกาศกฎอัยการศึกของคณะปฏิวัติรัฐประหาร เป็นต้น

การควบคุมบังคับและจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชน¹²⁰ ตามกฎหมายพระราชบัญญัติการพิมพ์ ในอดีตปรากฏว่ากฎหมายได้ให้อำนาจแก่อธิบดีกรมตำรวจเป็นเจ้าพนักงานการพิมพ์ในอดีตการปรากฏว่ากฎหมายได้ให้อำนาจแก่อธิบดีกรมตำรวจ เป็นเจ้าพนักงานการพิมพ์ มีอำนาจหน้าที่ควบคุมการพิมพ์ดังนั้นเสรีภาพในทางด้านการพิมพ์จึงต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของตำรวจโดยสิ้นเชิง

การใช้กำลังตำรวจในการเข้าปะทะกับฝ่ายตรงข้าม ในกรณีที่มีการใช้กำลังรุนแรงทางการเมือง การกิจเบื้องต้นจึงต้องตกเป็นของตำรวจในการรักษาความสงบเรียบร้อย ดังนั้นเมื่อมีการใช้กำลังรุนแรงทางการเมือง กำลังตำรวจจะต้องเป็นหน่วยงานที่เข้าปราบปรามและช่วงชิงอำนาจ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹²⁰ดูรายละเอียดใน Fred W. Riggs, Thailand : The Modernization of Bureaucratic Polity (Honolulu : East-West Center Press, 1966), pp.151-152.

ผลงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจงานวิจัยต่าง ๆ ที่ศึกษาคนในสังคมไทย ซึ่งเป็นผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) สุจิต บุญบงการ ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของการศึกษาที่มีต่อการเสริมสร้างบุคลิกภาพของนิสิตนักศึกษาไทย จากผลการวิจัยพบว่าสถาบันการศึกษามีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยมของนักศึกษาได้เท่าที่ควร การศึกษาระดับสูง (อุดมศึกษา) ของไทย ไม่ได้เป็นไปเพื่อสนับสนุนความคิดริเริ่มหรือความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นตัวเองในทางตรงกันข้ามกลับทำให้นักศึกษาเป็นเพียงผู้ตามที่ดี นักศึกษายังยึดมั่นในทัศนคติและค่านิยมแบบดั้งเดิม อยู่ทางด้านสังคมในมหาวิทยาลัย ก็ยังคงเป็นสังคมที่มีการยอมรับอำนาจการอบรมเน้นหนักไปทางด้านการศึกษาให้ความเคารพเชื่อฟังยำเกรงผู้ที่อยู่ชั้นสูงกว่า ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ ทำให้กลายเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม

2) ทินพันธ์ นาคะตะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองและการเรียนรู้ทางสังคมของนิสิตนักศึกษาไทย ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีระดับของทัศนคติแบบเผด็จการคือ มีความไม่ไว้วางใจในเพื่อนมนุษย์และสภาพแวดล้อมทางการเมือง และไม่ชอบการวิพากษ์วิจารณ์อยู่ในเกณฑ์สูงและถ้าพิจารณาถึงระดับการศึกษาที่จะมีผลต่อทัศนคติทางการเมือง ปรากฏว่า นักศึกษาที่มีการศึกษาสูงเท่าใด ยิ่งมีลักษณะอำนาจนิยมมากขึ้นเท่านั้น¹²¹

3) ลิจิต ธีรเวคิน ได้ศึกษาวิจัยถึงทัศนคติทางการเมืองของข้าราชการไทยระดับผู้นำ ซึ่งหมายถึงข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ได้แก่ ปลัดกระทรวง รองปลัดกระทรวง อธิบดี รองอธิบดี และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่อื่น ๆ ที่อยู่ในระดับเดียวกัน โดยจำกัดการศึกษาเฉพาะ

¹²¹Nakata, The Problem of Democracy in Thailand, footnote, p.251.

หน่วยราชการที่สำคัญ 3 แห่ง คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักนายกรัฐมนตรี ผลการวิจัยปรากฏว่าข้าราชการที่มีทัศนคติทางการเมืองแบบเสรีนิยมมีอยู่ประมาณ 40% แบบอนุรักษนิยมประมาณ 40% และอีก 20% มีทัศนคติทางการเมืองอยู่กึ่งกลางระหว่างเสรีนิยมกับอนุรักษนิยมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง 2 คน จากทุก ๆ 5 คน เป็นพวกเสรีนิยม 1 คน เป็นพวกอนุรักษนิยม ส่วนอีก 2 คน ที่เหลือจัดอยู่ระหว่างกลาง นอกจากนี้จากผลการศึกษายังพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับทัศนคติทางการเมืองและระหว่างระดับการศึกษากับทัศนคติทางการเมือง¹²²

4) ลีจิต ธีรเวคิน ได้ศึกษาวิจัยลักษณะของข้าราชการระดับผู้นำของไทย โดยการศึกษาถึงคุณลักษณะทางสังคม ภูมิหลังทางด้านการศึกษารวมทั้งการศึกษาถึงแบบแผนความก้าวหน้าในอาชีพราชการ ผลการวิจัยปรากฏว่าข้าราชการระดับผู้นำส่วนใหญ่มักจะมาจากครอบครัวที่บิดามีอาชีพรับราชการและธุรกิจ มีน้อยมากที่มาจากครอบครัวที่มีอาชีพเป็นชาวนา ภูมิลำเนาของผู้นำอยู่ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงเป็นส่วนใหญ่มียุเลยห้าสิบปี เป็นชายมากกว่าหญิง นับถือศาสนาพุทธมากกว่าศาสนาอื่น ๆ ด้านการศึกษาส่วนมากจบชั้นอุดมศึกษาและยิ่งเป็นผู้ที่มีการศึกษาสูงขึ้น โอกาสที่จะก้าวหน้าในอาชีพราชการก็มีมากขึ้น¹²³

¹²²Likhit Dhiravegin, Political Attitude of the Bureaucratic Elite and Modernization in Thailand (Bangkok : Thai Watana Panich, Co., Ltd., 1972).

¹²³Likhit Dhiravegin, The Bureaucratic Elite of Thailand : A Study of Their Sociological Attributes, Educational Backgrounds and Career Advancement Pattern (Bangkok : Wacharin Press, 1978).

5) คณาจารย์ในคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะบางประการของสถาบันสังคมไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่าสถาบันครอบครัวไทยไม่มีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการปกครองแบบประชาธิปไตย เพราะยังยึดถือในระเบียบประเพณีดั้งเดิมอย่างเหนียวแน่น และมีความอ่อนน้อมยอมจำนนต่อผู้นำอันเป็นลักษณะของสังคมไทยยุคทั่วไป และสถาบันการศึกษาของไทยก็ไม่มีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการปกครองแบบประชาธิปไตย¹²⁴

6) สาย ภานุรัตน์ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของครูไทยที่มีต่อกิจกรรมทางการเมือง ผลการวิจัยพบว่าครูส่วนใหญ่มักไม่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น ครูเห็นว่าวิชาหน้าที่พลเมืองเป็นวิชาไม่สำคัญ ครูบางคนคิดว่าเป็นเรื่องผิดที่จะพูดเรื่อง "การเมือง" กับเด็ก เพราะการเมืองเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ นักเรียนไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้อง¹²⁵

7) สมศักดิ์ ส่งสัมพันธ์ ได้ทำการวิจัยวัฒนธรรมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า กระบวนการอบรมทางสังคมการเมืองในโรงเรียนมัธยมศึกษาช่วยให้ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยมีความรู้และความเชื่อมั่นต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยแต่เพียงเล็กน้อย¹²⁶

¹²⁴คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, รายงานผลการวิจัยเรื่องลักษณะบางประการของสถาบันสังคมไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย (พระนคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2512), หน้า 155-170.

¹²⁵สาย ภานุรัตน์, "ทัศนคติครูไทยต่อกิจกรรมทางการเมือง : การศึกษาเฉพาะครูในกรุงเทพ-ธนบุรี," (เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิชาสังคมจิตวิทยา, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรแห่งประเทศไทย, 2512), หน้า 11-12.

¹²⁶สมศักดิ์ ส่งสัมพันธ์, "นิสิตนักศึกษากับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย : การศึกษาวิจัย เฉพาะนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518), บทคัดย่อ.

8) สำเนาวั ขจรศิลป์ ได้ทำการวิจัยทัศนคติของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อการเมือง ผลการวิจัยปรากฏว่า การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยไม่มีผลต่อการให้ความรู้ทางสังคมการเมืองที่มีผลต่อการเพิ่มความเข้าใจการปกครองแบบประชาธิปไตย และการศึกษาที่สูงขึ้นก็ไม่ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านทัศนคติที่มีต่อการเมือง และต่อความเข้าใจในประชาธิปไตย¹²⁷

9) พลศักดิ์ จิระเกรสิริ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของครูในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าครูไทยส่วนมากมีวัฒนธรรมทางการเมืองทั้งแบบประชาธิปไตยและแบบเผด็จการอยู่ในระดับปานกลาง¹²⁸

10) ทรรศนีย์ บัจจุสานนท์ ได้ทำการวิจัยการรับรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยทหารบก ผลการวิจัยปรากฏว่า การอบรมเรียนรู้ในโรงเรียนนายร้อยทหารบก ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติทางการเมืองที่เป็นเผด็จการมากกว่าประชาธิปไตย¹²⁹

¹²⁷ สำเนาวั ขจรศิลป์, "ทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีต่อการเมือง" (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2514), บทคัดย่อ.

¹²⁸ พลศักดิ์ จิระเกรสิริ, "วัฒนธรรมทางการเมืองของครูในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), บทคัดย่อ.

¹²⁹ ทรรศนีย์ บัจจุสานนท์, "การรับรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยทหารบกไทย" (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), บทคัดย่อ.

11) บุญชาติ พรหมพูล ได้ทำการวิจัยการเรี ยนรู้ทางการเมืองของนักเรียน นายเรืออากาศไทย ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนนายเรืออากาศไทยมีทัศนคติแบบอำนาจ นิยมเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อมหลายอย่าง เช่น ระบบราชการทหาร การ เรี ยน การสอน หลักสูตรและระบบการศึกษาในโรงเรียนนายเรืออากาศที่เป็นอำนาจนิยม¹³⁰

12) ขวลิ ต ภัยลี ได้ทำการวิจัยทัศนคติในทางการเมืองของนักเรียนนายร้อย ตาร์วจ ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนนายร้อยตาร์วจมีทัศนคติแบบเผด็จการค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการอบรมกล่อมเกลานในโรงเรียนนายร้อยตาร์วจอีกเช่นกัน¹³¹

ศูนย์วิทยพัทยากร

¹³⁰บุญชาติ พรหมพูล, "การเรี ยนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรืออากาศไทย"

(วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), บทคัดย่อ.

¹³¹ขวลิ ต ภัยลี, "ทัศนคติในทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยตาร์วจ"

(วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), บทคัดย่อ.